

Markus

Markus 1

1. Het begin des Evangelies Markus begint zijn Evangelie, waar Maleachi zijne profetie eindigt, nemelijk van de komst des voorlopers van *Christus*, om alzo het Oude en Nieuwe Testament als aan elkander te hechten. Want al de profeten hebben tot op Johannes geprofeteerd, Matth. 11:13, die de eerste prediker des Evangelies in het Nieuwe Testament geweest is. van JEZUS CHRISTUS, den Zoon Gods.

2. Gelijk geschreven is in de profeten: Namelijk Jes. 40:3, en Mal. 3:1; want deze beide profetieën worden hier bijeengevoegd. Ziet, Ik zend Mijn engel Of, *zendbode*. Want het Griekse woord *angelos* betekent een zendbode, Luk. 7:24, en wordt gemeenlijk den engelen des hemels toegeschreven; doch somwijlen ook den kerkdienaars, omdat zij van God als boden uitgezonden worden om den mensen Gods wil en geboden voor te dragen; Mal. 2:7; Openb. 2:1,8. voor Uw aangezicht, Hier spreekt God de Vader tot zijn Zoon en bij Maleachi spreekt de Zoon zelf tot de gemeente, en zegt daarom: *voor mijn aangezicht*; dat is, voor mijne komst, die daarop terstond volgen zal. die Uw weg voor U heen bereiden zal.

3. De stem des roependen in de woestijn: Bereidt den weg des Heeren, maakt Zijn paden recht. Of, *effen*.

4. Johannes was dopende in de woestijn, en predikende den doop der bekering De doop wordt alzo genaamd omdat hij bediend werd aan derenen, die hunne zonden beleden en bekering beloofden, en om hun een teken en verzegeling te wezen, dat hun hunne zonden van God om *Christus'* wil vergeven waren;

Hand. 19:4; Rom. 4:11. tot vergeving der zonden.

5. En al het Joodse land ging tot hem uit, en die van Jeruzalem; en werden allen van hem gedoopt in de rivier de Jordaan, belijdende hun zonden.

6. En Johannes was gekleed met kemelshaar, De verklaring van deze geschiedenis van Johannes, zie in de aantekening op Matth. 3: waar die bijna met dezelfde woorden verhaald staat. en met een lederen gordel om zijn lenden, en at sprinkhanen en wilde honig. Dat is, die in het wild, of veld gevonden werd.

7. En hij predikte, zeggende: Na mij komt, Die sterker is dan ik, Wien ik niet waardig ben, Grieks, *bekwaam*, of *genoegzaam*. nederbukkende, den riem Zijner schoenen te ontbinden.

8. Ik heb ulieden wel gedoopt met water, maar Hij zal u dopen met den Heilige Geest.

9. En het geschiedde in diezelfde dagen, dat Jezus kwam van Nazareth, Namelijk waar Hij opgevoed was en tot dien tijd gewoond had; zie Luk. 2:51, en Luk. 4:16. *gelegen* in Galilea, en werd van Johannes gedoopt in de Jordaan.

10. En terstond als Hij uit het water opklom, zag Hij de hemelen Namelijk Johannes de Doper. opengaan, Grieks, *gescheurd*, of *gekloofd*. en den Geest, gelijk een duif, op Hem nederdalen. Namelijk op Jezus. Zie Joh. 1:32,33.

11. En er geschiedde een stem uit de hemelen: Gij zijt Mijn geliefde Zoon, in Denwelken Ik Mijn welbehagen heb!

12. En terstond dreef Hem de Geest uit in de woestijn. Namelijk de Heilige Geest. Zie Luk. 4:1.

13. En Hij was aldaar in de woestijn veertig dagen, verzocht van den satan; Voornamelijk nadat Hij veertig dagen en nachten gevast had. Zie Matth. 4:2. en

- was bij de wilde gedierten; en de engelen dienden Hem.
14. En nadat Johannes overgeleverd was, Namelijk in de gevangenis. Waarvan zie breder Matth. 14:3. kwam Jezus in Galilea, predikende Hoewel Hij tevoren al had begonnen te prediken, Joh. 3:24, heeft Hij na Johannes' gevangenneming zijn prediktambt plechtig en volkomenlijk met zijne apostelen aangevangen. het Evangelie van het Koninkrijk Gods.
15. En zeggende: De tijd is vervuld, Namelijk die van God bestemd en van de profeten voorzegd was; Gal. 4:4. en het Koninkrijk Gods nabij gekomen; bekeert u, en geloof het Evangelie.
16. En wandelende bij de Galilese zee, zag Hij Simon en Andreas, Die van Christus toegenaamd werd *Petrus*; zie Matth. 4:18. zijn broeder, werpende het net in de zee (want zij waren vissers);
17. En Jezus zeide tot hen: Volgt Mij na, en Ik zal maken, dat gij vissers der mensen zult worden. De predikatie des Evangelies wordt bij het vissen vergeleken. Matth. 13:47, dewijl de mensen daardoor uit de wereld getrokken en Christus toegebracht worden.
18. En zij, terstond hun netten verlatende, zijn Hem gevolgd.
19. En van daar een weinig voortgegaan zijnde, zag Hij Jakobus, den *zoon* van Zebedeus, en Johannes, zijn broeder, en dezelve in het schip hun netten vermakende.
20. En terstond riep Hij hen; en zij, latende hun vader Zebedeus in het schip, met de huurlingen, zijn Hem nagevolgd.
21. En zij kwamen binnen Kapernaum; Waar Hij was komen wonen, nadat Hij van Nazareth gescheiden was, Matth. 4:13. en terstond op den sabbatdag Grieks, *sabbaten*. in de synagoge gegaan zijnde, leerde Hij.
22. En zij versloegen zich over Zijn leer; want Hij leerde hen, als machthebbende, Zie Matth. 7:29. en niet als de Schriftgeleerden.
23. En er was in hun synagoge een mens, met een onreinen geest, en hij riep uit,
24. Zeggende: Laat af, Of, *ei, ach*. wat hebben wij met U *te doen*, Gij Jezus Nazarener, zijt Gij gekomen om ons te verderven? Namelijk voor den tijd. Zie Matth. 8:29. Ik ken U, wie Gij zijt, *namelijk* de Heilige Gods. Of, *gij Heilige Gods*; dat is, de ware *Messias*, want de hogepriester droeg dezen titel: *de heiligheid des Heeren*, aan zijn voorhoofd als een voorbeeld van *Christus*. Zie Exod. 28:36. Zie ook Luk. 4:34.
25. En Jezus bestrafte hem, zeggende: Zwijg stil, Grieks, *wordt gemuilband*. Zie van dit woord Matth. 8:29. Dit zegt *Christus* omdat Hij door het getuigenis des duivels, die de vader der leugenen is, de waarheid niet wil verbreid of bevestigd hebben; gelijk ook Paulus doet, Hand. 16:18. en ga uit van hem.
26. En de onreine geest, hem scheurende, Dat is, herwaarts en derwaarts trekkende en werpende, alsof hij hem wilde verscheuren, zonder hem nochtans te kunnen kwetsen. Zie Luk. 4:35. en roepende met een grote stem, ging uit van hem.
27. En zij werden allen verbaasd, zodat zij onder elkander vraagden, zeggende: Wat is dit? Wat nieuwe leer is deze, dat Hij met macht ook den onreine geesten gebiedt, en zij Hem gehoorzaam zijn!
28. En Zijn gerucht ging terstond uit, Dat is, het gerucht van Hem. in het gehele omliggende land van Galilea.
29. En van stonde aan uit de synagoge gegaan zijnde, kwamen zij in het huis van Simon en Andreas, met Jakobus en Johannes.

30. En Simons vrouws moeder Zo heeft dan Petrus ene huisvrouw gehad, die hij, apostel geworden zijnde, niet heeft verlaten, gelijk hier blijkt, en 1 Cor. 9:5. lag met de koorts; en terstond zeiden zij Hem van haar.
31. En Hij, tot haar gaande, vatte haar hand, en richtte haar op; en terstond verliet haar de koorts, en zij diende henlieden.
32. Als het nu avond geworden was, toen de zon onderging, Omdat het op een sabbat was, gelijk blijkt uit Mark. 1:21, waarom zij wachten tot den ondergang der zon, met welken de sabbat eindigde. brachten zij tot Hem allen, die kwalijk gesteld, en van den duivel bezeten waren.
33. En de gehele stad was bijeenvergaderd omtrent de deur.
34. En Hij genas er velen, die door verscheidene ziekten kwalijk gesteld waren; en wierp vele duivelen uit, en liet de duivelen niet toe te spreken, *Of, liet hen niet zeggen dat zij Hem kenden; namelijk omdat Hij van deze leugenachtige geesten gene getuigenis hebben wilde. omdat zij Hem kenden.*
35. En des morgens vroeg, als het nog diep in den nacht was, opgestaan zijnde, ging Hij uit, en ging henen in een woeste plaats, *Of, eenzame plaats.* en bad aldaar.
36. En Simon, en die met hem *waren*, Namelijk de drie andere apostelen, die genoemd worden in Mark. 1:29, met nog velen uit het volk, gelijk blijkt Luk. 4:42. zijn Hem nagevolgd.
37. En zij Hem gevonden hebbende, zeiden tot Hem: Zij zoeken U allen.
38. En Hij zeide tot hen: Laat ons in de bijliggende vlekken gaan, *Grieks, dorpsteden; dat is, open, onbemuurde steden, hoedanig vele in Galilea waren, waarvan Josefus getuigt, dat in elk van dezelve niet minder dan tienduizend mensen* waren. opdat Ik ook daar predike; want daartoe ben Ik uitgegaan.
39. En Hij predikte in hun synagogen, door geheel Galilea, en wierp de duivelen uit.
40. En tot Hem kwam een melaatse, biddende Hem, en vallende voor Hem op de knieen, en tot Hem zeggende: Indien Gij wilt, Gij kunt mij reinigen.
41. En Jezus, met barmhartigheid innerlijk bewogen zijnde, strekte de hand uit, en raakte hem aan, en zeide tot hem: Ik wil, word gereinigd!
42. En als Hij *dit* gezegd had, ging de melaatsheid terstond van hem, en hij werd gereinigd.
43. En als Hij hem strengelijk verboden had, *Of, met dreigementen scherpelijk verboden; namelijk zulks te openbaren.* deed Hij hem terstond van Zich gaan; *Grieks, dreef hem uit; dat is, deed hem haastelijk van zich weggaan.*
44. En zeide tot hem: Zie, dat gij niemand iets zegt; Zie de oorzaak hiervan Matth. 12:16. maar ga heen en vertoon uzelf den priester, en offer voor uw reiniging, hetgeen Mozes geboden heeft, hun tot een getuigenis.
45. Maar hij uitgegaan zijnde, begon vele dingen Namelijk wat hem geschied was, en wat hij van *Christus* gehoord en gezien had. te verkondigen, en dat woord te verbreiden, Dat is, deze zaak. alzo dat Hij niet meer openbaar Namelijk Jezus; zie Luk. 5:15,16. in de stad kon komen, Namelijk Kapernaüm, gelijk blijkt uit het begin van het hoofdstuk Mark. 2, namelijk om den groten toeloop des volks. maar was buiten in de woeste plaatsen; en zij kwamen tot Hem van alle kanten.

1. En na *sommige* dagen Het woord *sommige* wordt bij de Hebreëen veeltijds nagelaten wanneer er enige tijd tussenbeiden komt, Gen. 4:3 en Gen. 24:55, en nochtans daarbij verstaan. is Hij wederom binnen Kapernaum gekomen; Namelijk stillekens en onverwacht. en het werd gehoord, dat Hij in huis was. Namelijk waarin hij woonde. Of, *tehuis was*; zie Matth. 4:13.
2. En terstond vergaderden *daar* velen, also dat ook zelfs de *plaatsen* omtrent de deur *hen* niet meer konden bevatten; en Hij sprak het woord tot hen.
3. En er kwamen *sommigen* tot Hem, brengende een geraakte, Of, *lamme*; gelijk Matth. 4:24. die van vier gedragen werd. Grieks, *opgenomen*.
4. En niet kunnende tot Hem genaken, overmits de schare, ontdekten zij het dak, Of, *zoldering*. waar Hij was; en *dat* opgebroken hebbende, Grieks, *uitgegraven*. Want de daken waren boven plat en met gebakken stenen of tegels gedekt, die zij hier uitgroeven. Zie Luk. 5:19. lieten zij het beddeken neder, Grieks, *Crabbaton*; hetwelk was een licht bedje, gelijk een matras, waar men des middags op placht te rusten, en waarop men de zieken veel placht te leggen, om hen bekwamelijk van de ene plaats tot de andere te dragen. *daar* de geraakte op lag.
5. En Jezus, hun geloof ziende, Namelijk zo van den geraakte als dergenen, die hem droegen. zeide tot den geraakte: Zoon, uw zonden zijn u vergeven.
6. En sommigen van de Schriftgeleerden zaten aldaar, en overdachten in hun harten:
7. Wat spreekt Deze aldus *gods* lasteringen? Wie kan de zonden vergeven, dan alleen God?
8. En Jezus, terstond in Zijn geest bekennde, Dat is, in zijne ziel; namelijk

- door de openbaring zijner godheid, die ook door het woord *geest* dikwijls uitgedrukt wordt; Rom. 1:4; Hebr. 9:14; 1 Petrus 3:18. dat zij also in zichzelf overdachten, zeide tot hen: Wat overdenkt gij deze dingen in uw harten?
9. Wat is lichter, Zie hiervan en van het volgende de aantekening bij Matth. 9:5, enz. te zeggen tot den geraakte: De zonden zijn u vergeven, of te zeggen: Sta op, en neem uw beddeken op, en wandel?
 10. Doch opdat gij moogt weten, dat de Zoon des mensen macht heeft, om de zonden op de aarde te vergeven (zeide Hij tot den geraakte):
 11. Ik zeg u: Sta op, en neem uw beddeken op, en ga heen naar uw huis.
 12. En terstond stond hij op, en het beddeken opgenomen hebbende, ging hij uit in aller tegenwoordigheid; zodat zij zich allen ontzetten en verheerlijkten God, zeggende: Wij hebben nooit zulks gezien! Grieks, *also*.
 13. En Hij ging wederom uit naar de zee; Namelijk het meer van Galilea of Gennesareth, aan hetwelk Kapernaüm lag. en de gehele schare kwam tot Hem, en Hij leerde hen.
 14. En voorbijgaande zag Hij Levi, Die ook Mattheus genaamd was; zie Matth. 9:9. *den zoon* van Alfeus, zitten in het tolhuis, Of, *op den tol*, of *aan het tolhuis*. en zeide tot hem: Volg Mij. En hij opstaande, volgde Hem.
 15. En het geschiedde, als Hij aanzat in deszelfs huis, Namelijk aan de tafel. dat ook vele tollenaars en zondaren aanzaten met Jezus en Zijn discipelen; want zij waren velen, en waren Hem gevolgd.

16. En de Schriftgeleerden en de Farizeen, ziende Hem eten met de tollenaars en zondaren, Zie de aantekening bij Matth. 9:10. zeiden tot Zijn discipelen: Wat is het, dat Hij met de tollenaars en zondaren eet en drinkt?
17. En Jezus, dat horende, zeide tot hen: Die gezond zijn, hebben de medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn. Grieks, *die kwalijk hebben*; dat is, die kwalijk tepas, of kwalijk gesteld zijn. Ik ben niet gekomen, om te roepen rechtvaardigen, maar zondaars tot bekering.
18. En de discipelen van Johannes en der Farizeen vastten; Namelijk dikwijls, gelijk verklaard wordt Matth. 9:14, en Luk. 5:33. en zij kwamen en zeiden tot Hem: Waarom vasten de discipelen Zie ook van deze gehele geschiedenis en gelijkenissen, Matth. 9:14. van Johannes en der Farizeen, en Uw discipelen vasten niet?
19. En Jezus zeide tot hen: Kunnen ook de bruiloftskinderen vasten, terwijl de Bruidegom bij hen is? Zo langen tijd zij den Bruidegom bij zich hebben, kunnen zij niet vasten.
20. Maar de dagen zullen komen, wanneer de Bruidegom van hen zal weggenomen zijn, en alsdan zullen zij vasten in dezelve dagen.
21. En niemand naait een lap ongevold laken op een oud kleed; anders scheurt deszelfs nieuwe aangenaide lap *iets* af van het oude kleed, en er wordt een ergere scheur.
22. En niemand doet nieuwen wijn in oude *lederzakken*; anders doet de nieuwe wijn de *leder* zakken bersten Of, *scheuren*. en de wijn wordt uitgestort, en de *leder* zakken verderven; Of, *gaan verloren*. maar

nieuwen wijn moet men in nieuwe *leder* zakken doen.

23. En het geschiedde, dat Hij op een sabbatdag Grieks, *sabbaten*. door het gezaaide ging, Zie hiervan ook de verklaring in de aantekening bij Matth. 12:1. en Zijn discipelen begonnen, al gaande, Grieks, *te gaan aren plukkende*. aren te plukken.
24. En de Farizeen zeiden tot Hem: Zie, waarom doen zij op den sabbatdag, Grieks, *sabbaten*. wat niet geoorloofd is?
25. En Hij zeide tot hen: Hebt gij nooit gelezen, wat David gedaan heeft, als hij nood had, en hem hongerde, en dengenen, die met hem *waren*?
26. Hoe hij ingegaan is in het huis Gods, ten tijde van Abjathar, Deze Abjatar wordt Achimelech genaamd 1 Sam. 21:1, en zijn zoon wordt Abjatar genaamd. Doch het blijkt uit verscheiden plaatsen der Schriftuur dat den vader en den zoon deze beide namen gegeven worden. Zie 2 Sam. 8:17, en 2 Sam. 15:29,35; 1 Kon. 2:26,27, en 1 Kron. 24:6. den hogepriester, en de toonbroden gegeten heeft, die niemand zijn geoorloofd te eten, dan den priesteren, en ook gegeven heeft dengenen, die met hem waren?
27. En Hij zeide tot hen: De sabbat is gemaakt Grieks, *geworden*. om den mens, Namelijk om den mens te dienen tot versterking naar de ziel en verkwikking naar zijn lichaam, en niet om hem te laten vergaan. niet de mens om den sabbat.
28. Zo is dan de Zoon des mensen een Heere ook van den sabbat.

Markus 3

1. En Hij ging wederom in de synagoge; Want de Joden vergaderden op alle sabbaten in hunne synagogen om de wet te horen verklaren. Zie Hand. 15:21. en aldaar was een mens, hebbende een verdorde

- hand. In Luk. 6:6 blijkt dat het zijne rechterhand was.
2. En zij namen Hem waar, Namelijk de schriftgeleerden en Farizeën; Luk. 6:7. of Hij op den sabbat hem genezen zou, Grieks, *sabbaten*. opdat zij Hem beschuldigen mochten.
 3. En Hij zeide tot den mens, die de verdorde hand had: Sta op in het midden.
 4. En Hij zeide tot hen: Is het geoorloofd op sabbatdagen goed te doen, of kwaad te doen, een mens te behouden, Grieks, *ene ziel*; hetwelk ook somtijds voor het leven, somtijds voor den gehelen mens genomen wordt. of te doden? En zij zwegen stil.
 5. En als Hij hen met toorn rondom aangezien had, Deze toorn is geweest een ijverige beweging des gemoeds tegen de zonde en verharding van dit volk, welke in zichzelf goed is, blijvende binnen de behoorlijke palen; Ef. 4:26. meteen bedroefd zijnde over de verharding van hun hart, Het Griekse woord betekent eigenlijk zulk een hardigheid, als aan handen en voeten komt door weer of eelt, waardoor zij hard en ongevoelig worden. zeide Hij tot den mens: Streck uw hand uit. En hij strekte ze uit; en zijn hand werd hersteld, gezond gelijk de andere.
 6. En de Farizeen, uitgegaan zijnde, hebben terstond met de Herodianen te zamen Van de Herodianen zie Matth. 22:16. raad gehouden tegen Hem, hoe zij Hem zouden doden.
 7. En Jezus vertrok met Zijn discipelen naar de zee; Namelijk om hunne lagen te ontgaan; Matth. 12:15. en Hem volgde een grote menigte van Galilea, en van Judea.
 8. En van Jeruzalem, en van Idumea, Waar de nakomelingen van Ezau of de Edomieten woonden, Num. 20:14. en van over de Jordaan; en die van omtrent Tyrus en Sidon, Van deze twee steden zie Matth. 11:21. een grote menigte, Of, met grote menigte; of makende tezamen een grote menigte. gehoord hebbende, hoe grote dingen Hij deed, kwamen tot Hem.
 9. En Hij zeide tot Zijn discipelen, Dat is, beval; gelijk Matth. 8:8. dat een scheepje steeds omtrent Hem blijven zou, om der schare wil, opdat zij Hem niet zouden verdringen.
 10. Want Hij had er velen genezen, alzo dat Hem al degenen, die enige kwalen hadden, Grieks, *gesels*; met welk woord de ziekten en gebreken der mensen genoemd worden, omdat God door dezelve de mensen straft of tuchtigt; Mark. 5:29; Hebr. 12:6. overvielen, opdat zij Hem mochten aanraken.
 11. En de onreine geesten, als zij Hem zagen, vielen voor Hem neder Namelijk in de mensen, die zij bezeten hadden. en riepen, zeggende: Gij zijt de Zone Gods.
 12. En Hij gebod hun scherpelijk De reden hiervan zie tevoren Mark. 1:25. dat zij Hem niet zouden openbaar maken.
 13. En Hij klom op den berg, Namelijk om te bidden en daarna zijne apostelen te kiezen. en riep tot Zich, die Hij wilde; en zij kwamen tot Hem.
 14. En Hij stelde er twaalf, Grieks, *maakte*; namelijk tot zijne apostelen; Luk. 6:13. opdat zij met Hem zouden zijn, en opdat Hij dezelve zou uitzenden om te prediken;
 15. En om macht te hebben, de ziekten te genezen, en de duivelen uit te werpen.
 16. En Simon Sommigen hebben: *namelijk* Simon, wien hij den toenaam gaf van Petrus. gaf Hij den toe naam Petrus; Dat is, steen; Joh. 1:43. De reden hiervan wordt verklaard Matth. 16:18.
 17. En Jakobus, den zoon van Zebedeus, en Johannes, den broeder van Jakobus; en gaf hun toe namen,

- Boanerges, Dit is een gebroken Hebreeuws of Syrisch woord, betekende, gelijk hier verklaard wordt, zonen des donders; en hun wordt deze naam gegeven vanwege hun bijzonderen ijver en doordringende kracht in het prediken, gelijk men nog zien kan in de schriften van Johannes. **hetwelk is, zonen des donders;**
18. En Andreas, en Filippus, en Bartholomeus, en Mattheus, en Thomas, en Jakobus, den *zoon* van Alfeus, en Thaddeus, Anders genaamd Lebbeus. Zie Matth. 10:3. en Simon Kananites, Zie Matth. 10:4; gelijk ook van de anderen.
19. En Judas Iskariot, die Hem ook verraden heeft.
20. En zij kwamen in huis; Namelijk te Kapernaüm, waar Hij woonde, Matth. 4:13, om voortaan Hem te volgen en Hem ten dienste te staan. en daar vergaderde wederom en schare, alzo dat zij ook zelfs niet konden brood eten. Dat is hunne spijs of nooddruft op zijnen tijd nemen.
21. En als degenen, die Hem bestonden, Grieks, *die van Hem, of van de zijnen waren.* Want ook velen van Zijne bloedverwanten geloofden niet in Hem, Joh. 7:5. *dit* hoorden, gingen zij uit, om Hem vast te houden; want zij zeiden: Hij is buiten Zijn zinnen. Grieks, *buiten zichzelf gesteld.*
22. En de Schriftgeleerden, Zie hiervan Matth. 10:25. die van Jeruzalem afgekomen waren, zeiden: Hij heeft Beelzebul, en door den overste der duivelen werpt Hij de duivelen uit.
23. En hen tot Zich geroepen hebbende, zeide Hij tot hen in gelijkenissen: Hoe kan de satan den satan uitwerpen?
24. En indien een koninkrijk tegen zichzelf verdeeld is, zo kan dat koninkrijk niet bestaan.
25. En indien een huis tegen zichzelf verdeeld is, zo kan dat huis niet bestaan.
26. En indien de satan tegen zichzelf opstaat, en verdeeld is, zo kan hij niet bestaan, maar heeft een einde. Dat is, het is met hem en met zijn rijk gedaan.
27. Er kan niemand in het huis eens sterken ingaan Zie de verklaring Matth. 12:29. en zijn vaten ontroven, indien hij niet eerst den sterke bindt; en alsdan zal hij zijn huis beroven.
28. Voorwaar, Ik zeg u, dat al de zonden den kinderen der mensen Dat is, den mensen. Ene manier van spreken bij de Hebreëen zeer gebruikelijk. zullen vergeven worden, en allerlei lasteringen, waarmede zij zullen gelasterd hebben;
29. Maar zo wie zal gelasterd hebben tegen den Heiligen Geest, Van deze lastering tegen den Heiligen Geest zie Matth. 12:31. die heeft geen vergeving in der eeuwigheid, maar hij is schuldig des eeuwigen oordeels. Dat is, verdoemenis, die hij niet alleen verdiend heeft, maar ook zekerlijk zal onderworpen zijn.
30. Want zij zeiden: Hij heeft een onreinen geest.
31. Zo kwamen dan Zijn broeders en Zijn moeder; Dat is, bloedverwanten. Zie in de aantekeningen Matth. 12:46, en Matth. 13:55. en buiten staande, zonden zij tot Hem, en riepen Hem.
32. En de schare zat rondom Hem; en zij zeiden tot Hem: Zie, Uw moeder en Uw broeders daar buiten zoeken U.
33. En Hij antwoordde hun, zeggende: Wie is Mijn moeder, *Christus* wil hiermede zijne moeder niet verachten, maar tonen dat de geestelijke maagschap in zaken der zaligheid gesteld moet worden voor het vleselijke. of Mijn broeders?
34. En rondom overzien hebbende, die om Hem zaten, zeide Hij: Ziet, Mijn moeder en Mijn broeders.

35. Want zo wie den wil van God doet, Den wil Gods doen, is in *Christus* te geloven en heilig te leven; Joh. 6:40; 1 Thess. 4:3. die is Mijn broeder, en Mijn zuster, en moeder.

Markus 4

1. En Hij begon wederom te leren omtrent de zee; Dat is, het meer van Galilea of Gennesareth, waaraan Kapernaüm lag, aan hetwelk *Christus* dikwijls ging, omdat daar gemeenlijk veel volks was en daarom geschiktheid om te leren; Matth. 13:1; Mark. 2:13. en er vergaderde een grote schare bij Hem, alzo dat Hij, in het schip gegaan zijnde, nederzat op de zee; Dat is, het meer van Galilea of Gennesareth, waaraan Kapernaüm lag, aan hetwelk *Christus* dikwijls ging, omdat daar gemeenlijk veel volks was en daarom geschiktheid om te leren; Matth. 13:1; Mark. 2:13. en de gehele schare was op het land aan de zee.

2. En Hij leerde hun veel dingen door gelijkenissen, Grieks, *parabolen*. Zie Matth. 13:3. en Hij zeide in Zijn lering tot hen: Dat is, in het leren, of als Hij leerde.

3. Hoort toe: ziet, een zaaier ging uit om te zaaien.

4. En het geschiedde in het zaaien, dat het ene *deel zaads* viel bij den weg; en de vogelen des hemels kwamen, en aten het op.

5. En het andere viel op het steenachtige, waar het niet veel aarde had; Want weinig aarde wordt spoedig van de zon verwarmd en van den regen bevochtigd. Doch als de hitte blijft duren, zo wordt zij ook haastig uitgedroogd. en het ging terstond op, omdat het geen diepte van aarde had.

6. Maar als de zon opgegaan was, zo is het verbrand geworden, en omdat het geen wortel had, Dat is, geen genoegzamen of vasten wortel. zo is het verdord.

7. En het andere viel in de doornen, en de doornen wiesen op, en verstikten hetzelfde, en het gaf geen vrucht.

8. En het andere viel in de goede aarde, Namelijk graan, of deel des zaads. en gaf vrucht, die opging en wies; en het ene droeg dertig *voud*, en het andere Grieks, *het ene*. zestig *voud*, en het andere Grieks, *het ene*. honderd *voud*.

9. En Hij zeide tot hen: Wie oren heeft om te horen, Zie de verklaring Matth. 13:9. die hore.

10. En als Hij nu alleen was, vraagden Hem degenen, die omtrent Hem *waren*, Gelijk daar waren degenen, uit dewelken hij zijne zeventig discipelen genomen heeft. met de twaalven, naar de gelijkenis.

11. En Hij zeide tot hen: Het is u gegeven te verstaan Namelijk klaarlijk en duidelijk. de verborgenheid van het Koninkrijk Gods; maar dengenen, die buiten zijn, Namelijk die buiten het getal van mijne schapen zijn, of die geen rechte leden der gemeente zijn;; Joh. 10:26; Rom. 9:6,7,8. geschieden al deze dingen door gelijkenissen;

12. Opdat zij ziende zien, Met deze woorden, genomen uit Jes. 6:9, wordt verklaard het oordeel Gods over degenen, die het Evangelie ongehoorzaam zijn. Zie Matth. 13:14, en 2 Thess. 2:11,12. en niet bemerken, en horende horen, en niet verstaan; opdat zij zich niet te eniger tijd, bekeren en hun de zonden vergeven worden.

13. En Hij zeide tot hen: Weet gij deze gelijkenis niet, en hoe zult gij al de gelijkenissen verstaan?

14. De zaaier *is, die* het Woord zaait. Dat is die de leer des Evangelies predikt.

15. En dezen zijn, die bij den weg *bezaaid worden*, waarin het Woord gezaaid wordt; Grieks *alwaar*; dat is, in welken. Zie voorts de verklaring van deze

- gehele gelijkenis in de aantekeningen Matth. 13:18, enz. en als zij het gehoord hebben, zo komt de satan terstond, en neemt het Woord weg, hetwelk in hun harten gezaaid was.
16. En dezen zijn desgelijks, die op de steenachtige *plaatsen* bezaaid worden; welke, als zij het Woord gehoord hebben, terstond hetzelfde met vreugde ontvangen;
17. En hebben geen wortel in zichzelf, maar zijn voor een tijd; daarna, als verdrukking of vervolging komt om des Woords wil, zo worden zij terstond geërgerd. Dat is, zij stoten zich daaraan, dat zij met de belijders des Evangelies aan vervolging onderworpen zijn en vallen daarna af.
18. En dezen zijn, die in de doornen bezaaid worden, *namelijk* degenen, die het Woord horen;
19. En de zorgvuldigheden dezer wereld, Grieks, *eeuw*; dat is, van dingen, die tot dit leven behoren. en de verleiding des rijkdoms en de begeerlijkheden omtrent de andere dingen, *Namelijk* als van eer, wellusten, wraak en dergelijke. inkomende, verstikken het Woord, en het wordt onvruchtbaar.
20. En dezen zijn, die in de goede aarde bezaaid zijn, welke het Woord horen en aannemen, en dragen vruchten, het ene dertig *voud*, en het andere zestig *voud*, en het andere honderd *voud*.
21. En Hij zeide tot hen: Komt ook de kaars, Dat is, wordt ook ene kaars ontstoken en gebracht. opdat zij onder de koornmaat of onder het bed gezet worde? Of, *bedstede*. *Is het* niet, opdat zij op den kandelaar gezet worde?
22. Want er is niets verborgen, *Namelijk* door *Christus* zijne discipelen geleerd om verborgen te blijven, maar opdat zij tot zijnen tijd hetzelfde voor allen openlijk zouden leren. dat niet geopenbaard zal worden; en er is niets geschied, *om* verborgen *te zijn*, maar opdat het in het openbaar zou komen.
23. Zo iemand oren heeft om te horen, die hore. Dat is, die merke daarop.
24. En Hij zeide tot hen: Ziet, wat gij hoort. Met wat maat gij meet, Dat is, naardat gij uwe gaven van kennis anderen getrouw zult mededelen, zal de Heere u die ook vermeerderen. Zie Matth. 25:21,29. zal u gemeten worden, en u, die hoort, zal *meer* toegelegd worden.
25. Want zo wie heeft, dien zal gegeven worden; en wie niet heeft, van dien zal genomen worden, ook dat hij heeft.
26. En Hij zeide: Alzo is het Koninkrijk Gods, Dat is, de voortgang van de predikatie des Evangelies. Zie Matth. 21:43. gelijk of een mens het zaad in de aarde wierp;
27. En *voorts* sliep, Dat is, daarna gerust op en neder ging, gelijk Ps. 3:6. en opstond, nacht en dag; en het zaad uitsproot en lang werd, Dat is, groot of hoog opgeschoten. dat hij zelf niet wist, hoe.
28. Want de aarde brengt van zelve vruchten voort: Dat is, brengt door haar ingeschapen kracht en natuur vrucht voort van hetgeen daarin gezaaid is; Gen. 1:11. Met deze gelijkenis leert *Christus* dat het goddelijke woord, gepredikt zijnde, zijn wasdom krijgt in de harten der mensen, niet eigenlijk door des leraars arbeid en zorg, maar door de verborgen werking des Geestes Gods, welke uit het voortkomen van de vruchten allengskens daar bespeurd wordt, 1 Cor. 3:7. eerst het kruid, daarna de aar, daarna het volle koren in de aar.
29. En als de vrucht *zich* voordoet, terstond zendt hij de sikkel daarin, omdat de oogst daar is. Grieks, *daar staat*.
30. En Hij zeide: Waarbij zullen wij het Koninkrijk Gods vergelijken, of

met wat gelijkenis zullen wij hetzelfde vergelijken?

31. *Namelijk* bij een mosterdzaad, Wat deze gelijkenis beduidt, zie Matth. 13:31. hetwelk, wanneer het in de aarde gezaaid wordt, het minste is van al de zaden, *Grieks, het mindere.* die op de aarde zijn.
32. En wanneer het gezaaid is, gaat het op, en wordt het meeste van al de moeskruiden, *Grieks, het meerdere, of grotere.* en maakt grote takken, also dat de vogelen des hemels onder zijn schaduw kunnen nestelen.
33. En door vele zulke gelijkenissen sprak Hij tot hen het Woord, *Namelijk des Evangelies.* naardat zij het horen konden. Dat is, naardat zij deze algemene aardse dingen verstonden, hoewel zij het geestelijke, dat daarmede afgebeeld wordt, niet begrepen.
34. En zonder gelijkenis sprak Hij tot hen niet; maar Hij verklaarde alles Zijn discipelen in het bijzonder.
35. En op denzelfden dag, als het nu avond geworden was, zeide Hij tot hen: Laat ons overvaren aan de andere zijde. *Namelijk van de Galilese zee, tegenover Kapernaüm, naar het land der Gadarenen, gelijk blijkt uit Mark. 5:1.*
36. En zij, de schare gelaten hebbende, namen Hem mede, gelijk Hij in het schip was; en er waren nog andere scheepjes met Hem.
37. En er werd een grote storm van wind, en de baren sloegen over in het schip, also dat het nu vol werd.
38. En Hij was in het achterschip, slapende op een oorkussen; en zij wekten Hem op, en zeiden tot Hem: Meester, *Grieks, leraar.* bekommert het U niet, *Of, gaat het u niet aan?* dat wij vergaan?
39. En Hij opgewekt zijnde, bestrafte den wind, en zeide tot de zee: Zwijg,

wees stil! En de wind ging liggen, en er werd grote stilte.

40. En Hij zeide tot hen: Wat zijt gij zo vreesachtig? Hoe hebt gij geen geloof? Dat is, geen vast vertrouwen. Want zij waren niet geheel zonder geloof, maar kleingelovigen; Matth. 8:26; Luk. 8:25.
41. En zij vreesden met grote vreze, en zeiden tot elkander: Wie is toch Deze, dat ook de wind en de zee Hem gehoorzaam zijn?

Markus 5

1. En zij kwamen over op de andere zijde der zee, in het land der Gadarenen. Mattheus zegt: der Gergesenen. Zie daarvan de aantekeningen op Matth. 8:28.
2. En zo Hij uit het schip gegaan was, terstond ontmoette Hem, uit de graven, een mens met een onreinen geest; *Grieks, in een onreinen geest.* Matth. 8:28, zegt dat er twee bezetenen waren, doch Markus vermeldt maar van een, omdat deze òf de ellendigste was, òf meest het woord gevoerd en met *Christus* gesproken heeft.
3. Dewelke *zijn* woning in de graven had, Zie hiervan Matth. 8:28. *Grieks, in de bergen;* dat is, in de spelonken, die in de bergen waren. en niemand kon hem binden, ook zelfs niet met ketenen.
4. Want hij was menigmaal met boeien en ketenen gebonden geweest, en de ketenen waren van hem in stukken getrokken, en de boeien verbrijzeld, en niemand was machtig om hem te temmen.
5. En hij was altijd, nacht en dag, op de bergen en in de graven, roepende en slaande zichzelf met stenen.
6. Als hij nu Jezus van verre zag, liep hij toe, en aanbad Hem.
7. En met een grote stem roepende, zeide hij: Wat heb ik met U te doen, Jezus, Gij Zoon Gods, des Allerhoogsten? Ik bezweer U bij God,

Dat is, ik vermaan u in den naam Gods. Want bezweren is met aanroeping of melding van Gods naam iemand iets opleggen, of van iemand iets begeren. Zie Hand. 19:13; 1 Thess. 5:27. dat Gij mij niet pijnigt! Dat is, in den afgrond werpt, om daar gepijnigd te worden, Luk. 8:31.

8. (Want Hij zeide tot hem: Namelijk Jezus. Gij onreine geest, ga uit van den mens!)
9. En Hij vraagde hem: Welke is uw naam? En hij antwoordde, zeggende: Mijn naam is Legio; Legio was een regiment krijgsknechten, waarvan zie Matth. 26:53. want wij zijn velen.
10. En hij bad Hem zeer, Namelijk een van deze duivelen, die als het hoofd van de anderen het woord voerde. dat Hij hen buiten het land niet wegzond.
11. En aldaar aan de bergen was een grote kudde zwijnen, weidende.
12. En al de duivelen baden Hem, zeggende: Zend ons in die zwijnen, Dit begeren zij van *Christus* om Hem daarmede hatelijk te maken bij de inwoners aldaar. opdat wij in dezelve mogen varen. Grieks, *ingaan*.
13. En Jezus liet het hun terstond toe. Zie de aantekeningen op Matth. 8:30. En de onreine geesten, uitgevaren zijnde, Grieks, *uitgegaan*. voeren in de zwijnen; Grieks *gingen in*. en de kudde stortte van de steilte af in de zee (daar waren er nu omtrent twee duizend), en versmoorden Grieks, *verstikken*. in de zee. Dat is, in het meer dat omtrent Gadara was, hetwelk voor de Galilese zee zelve wordt gehouden, waaraan Gadara lag. Zie de aantekeningen op Matth. 8:28.
14. En die de zwijnen weidden zijn gevlucht, en boodschapten *zulks* in de stad en op het land. En zij gingen uit, om te zien, wat het was, dat er geschied was.
15. En zij kwamen tot Jezus, en zagen den bezetene zittende, en gekleed, en wel bij zijn verstand, *namelijk* die

het legioen gehad had, en zij werden bevreesd.

16. En die het gezien hadden, vertelden hun, wat den bezetene geschied was, Grieks, *hoe het*; dat is, hoe de genezing aan hem geschied was. en ook van de zwijnen.
17. En zij begonnen Hem te bidden, dat Hij van hun landpalen wegging. Namelijk uit vrees van meer schade te lijden, tonende daarmede dat zij hun tijdelijke goederen liever hadden dan *Christus* en zijn Evangelie.
18. En als Hij in het schip ging, Namelijk om weder over te varen naar Galilea. bad Hem degene, die bezeten was geweest, dat hij met Hem mocht zijn.
19. Doch Jezus liet hem *dat* niet toe, maar zeide tot hem: Ga heen naar uw huis tot de uwen, en boodschap hun, wat grote dingen u de Heere gedaan heeft, en *hoe* Hij Zich uwer ontfermd heeft.
20. En hij ging heen, en begon te verkondigen in het *land* van Dekapolis, Van dit land zie de aantekeningen op Matth. 4:25. wat grote dingen hem Jezus gedaan had; en zij verwonderden zich allen.
21. En als Jezus wederom in het schip overgevaren was aan de andere zijde, vergaderde een grote schare bij Hem; en Hij was bij de zee.
22. En ziet, er kwam een van de oversten der synagoge, Deze waren als kerkeraden over de synagogen gesteld om die in goede orde te houden en te regeren. Zie Hand. 13:15. met name Jairus; en Hem ziende, viel hij aan Zijn voeten,
23. En bad Hem zeer, zeggende: Mijn dochtertje is in haar uiterste; Bij Matth. 9:18, staat dat hij gezegd heeft: Mijne dochter is gestorven, ziende op hetgeen hem daarna geboodschapt werd, Mark. 5:35. *ik bid U*, dat Gij komt en de handen op

- haar legt, opdat zij behouden worde, Namelijk bij het leven. Dat is, levend blijven. en zij zal leven. Dat is, levend blijven.
24. En Hij ging met hem; en een grote schare volgde Hem, en zij verdrongen Hem.
25. En een zekere vrouw, die twaalf jaren den vloed des bloeds gehad had,
26. En veel geleden had van vele medicijnmeesters, en al het hare *daaraan* ten koste gelegd en geen baat gevonden had, maar met welke het veeleer erger geworden was;
27. *Deze* van Jezus horende, kwam onder de schare van achteren, en raakte Zijn kleed aan.
28. Want zij zeide: Indien ik maar Zijn klederen mag aanraken, Zie hiervan de aantekeningen op Matth. 9:21, en Matth. 14:36. zal ik gezond worden. Grieks, *behouden*.
29. En terstond is de fontein haars bloeds opgedroogd, en zij gevoelde aan haar lichaam, *Of bekende*. dat zij van die kwaal genezen was. Grieks, *gesel*. Zie Mark. 3:10.
30. En terstond Jezus, bekennende in Zichzelven de kracht, *Dat is, de werking*, die door zijn goddelijke natuur aan deze vrouw was geschied. *Of dat deze kracht van Hem uitgegaan was.* die van Hem uitgegaan was, keerde Zich omin de schare, en zeide: Wie heeft Mijn klederen aangeraakt?
31. En Zijn discipelen zeiden tot Hem: Gij ziet, dat de schare U verdringt, en zegt Gij: Wie heeft Mij aangeraakt?
32. En Hij zag rondom om haar te zien, die dat gedaan had.
33. En de vrouw, vrezende en bevende, wetende, wat aan haar geschied was, kwam en viel voor Hem neder, en zeide Hem al de waarheid. Namelijk van hetgeen zij gedacht en gedaan had.
34. En Hij zeide tot haar: Dochter, uw geloof heeft u behouden; ga heen in vrede, en zijt genezen van deze uw kwaal.
35. Terwijl Hij nog sprak, kwamen *enigen* van *het huis* des oversten der synagoge, zeggende: Uw dochter is gestorven; wat zijt gij den Meester nog moeilijk? Namelijk om verder te gaan.
36. En Jezus, terstond gehoord hebbende het woord, dat er gesproken werd, zeide tot den overste der synagoge: Vrees niet; geloof alleenlijk.
37. En Hij liet niemand toe Hem te volgen, dan Petrus, en Jakobus, en Johannes, den broeder van Jakobus;
38. En kwam in het huis des oversten der synagoge; Zie van deze geschiedenis verder de aantekeningen op Matth. 9:23. en zag de beroerte *Of het getier, het gewoel. en degenen*, die zeer weenden en huilden.
39. En ingegaan zijnde, zeide Hij tot hen: Wat maakt gij beroerte, en *wat* weent gij? Het kind is niet gestorven, maar het slaapt.
40. En zij belachten Hem; maar Hij, als Hij hen allen had uitgedreven, Grieks, *uitgeworpen*. nam bij Zich den vader en de moeder des kinds, en degenen die met Hem *waren*, Namelijk Petrus, Johannes en Jakobus, die hij met zich genomen had, Mark. 5:37. en ging binnen, waar het kind lag.
41. En Hij vatte de hand des kinds, en zeide tot haar: Talitha kumi! De evangelist houdt de Syrische woorden, die *Christus* gebruikt heeft, om ons *Christus* gelijk als in zijne taal zelve te doen horen spreken. hetwelk is, zijnde overgezet: Gij dochtertje (Ik zeg u), sta op.
42. En terstond stond het dochtertje op, en wandelde; want het was twaalf jaren *oud*; en zij ontzetten zich met grote ontzetting.

43. En Hij gebood hun zeer, dat niemand datzelve zou weten; en zeide, dat men haar zou te eten geven.

Markus 6

1. En Hij ging van daar weg, en kwam in Zijn vaderland, Namelijk te Nazareth, hetwelk Zijn vaderland genoemd wordt, omdat Hij daar opgevoed was en met Zijne ouders lang gewoond had. Zie Matth. 13:54, en Luk. 4:16. en Zijn discipelen volgden Hem.

2. En als het sabbat geworden was, begon Hij in de synagoge te leren; en velen, die *Hem* hoorden, ontzetten zich, Grieks, *werden verslagen*. zeggende: Van waar *komen* Dezen deze dingen, en wat wijsheid is dit, die Hem gegeven is, dat ook zulke krachten Dat is, mirakelen of wondertekenen. Zie Matth. 7:22. door Zijn handen geschieden? Dat is, door Hem; een Hebreeuwse manier van spreken.

3. Is deze niet de timmerman, Dewijl Jozef een timmerman was, Matth. 13:55, zo is het waarschijnlijk dat *Christus* hem in dit handwerk geholpen heeft, totdat Hij zijn leerambt heeft aangevangen; hetwelk ook een deel Zijner vernedering geweest is, Luk. 2:51. de zoon van Maria, en de broeder van Jakobus Dat is, neef; zie de aantekeningen Matth. 13:55. en Joses, en van Judas en Simon, en zijn Zijn zusters niet hier bij ons? En zij werden aan Hem geergerd.

4. En Jezus zeide tot hen: Een profeet is niet ongeëerd dan in zijn vaderland en onder *zijn* magen, en in zijn huis.

5. En Hij kon aldaar geen kracht doen; Hoe dit te verstaan is, zie de aantekeningen Matth. 13:58. dan Hij legde weinigen zieken de handen op, en genas hen.

6. En Hij verwonderde Zich over hun ongeloof, en omging de vlekken *daar* rondom, lerende.

7. En Hij riep tot Zich de twaalven, Namelijk die hij tot zijne apostelen had verkoren, Mark. 3:13. en begon hen uit te zenden twee en twee, en gaf hun macht over de onreine geesten. Namelijk om dezelve te kunnen uitdrijven uit de bezetenen.

8. En Hij gebood hun, dat zij niets zouden nemen tot den weg, dan alleenlijk een staf, Namelijk om in het gaan op te steunen, maar geen die u zou bezwaren op den weg, gelijk Matth. 10:10 te zien is. geen male, geen brood, geen geld in den gordel; Grieks, *koper*; omdat eertijds het geld van koper veel placht te wezen, en kan daardoor hier ook zelfs de minste voorraad van geld verstaan worden.

9. Maar dat zij schoenzolen Grieks, *sandalia*; welke waren lichte schoenen, bestaande alleen uit zolen met banden, om aan de voeten vast te maken, welke in die hete landen zeer gebruikelijk waren; Hand. 12:8. zouden aanbinden, Namelijk niet meer dan één paar om te reizen, want meer schoenen op den weg mede te nemen wordt hun ook verboden; Matth. 10:10. en met geen twee rokken gekleed zijn. Dat is, geen meer dan gij zult aanhebben, zonder nog een rok mede te dragen tot verandering.

10. En Hij zeide tot hen: Zo waar gij in een huis zult ingaan, blijft daar, totdat gij van daar uitgaat.

11. En zo wie u niet zullen ontvangen, noch u horen, vertrekkende van daar, schudt het stof af, De reden hiervan zie Matth. 10:14. dat onder aan uw voeten is, hun tot een getuigenis. Voorwaar zeg Ik u: Het zal Sodom en Gomorra verdragelijker zijn in den dag des oordeels dan dezelve stad.

12. En uitgegaan zijnde, predikten zij, dat zij zich zouden bekeren.

13. En zij wierpen vele duivelen uit, en zalfden vele zieken met olie, Deze zalving, gelijk ook de oplegging der handen, aanraken en dergelijke wijzen van doen, die *Christus* en de apostelen hebben

gebruikt in het genezen der ziekten, gaven de gezondheid niet, maar waren uiterlijke tekenen, dat deze wonderbare genezing door de goddelijke kracht van *Christus* en den dienst der apostelen geschiedde. Welke tekenen gebruikt zijn, zolang de gave der wonderbare genezing heeft geduurd. Zie Mark. 16:18; Jak. 5:14, en nadat deze gave heeft opgehouden, hebben deze tekenen, als nu nergens meer toe dienende, ook moeten ophouden. en maakten hen gezond.

14. En de koning Herodes hoorde het Zie van dezen Herodes en van deze gehele geschiedenis Matth. 14:1, enz. (want Zijn Naam was openbaar geworden), en zeide: Johannes, die daar doopte, is van de doden opgewekt, en daarom werken die krachten in Hem. Dat is, nu komt hij met meerder kracht dan tevoren, want Johannes had zelf gene wonderen gedaan; Joh. 10:41.
15. Anderen zeiden: Hij is Elias; en anderen zeiden: Hij is een profeet, of als een der profeten. Dat is, der oude afgestorven profeten.
16. Maar als het Herodes hoorde, zeide hij: Deze is Johannes, dien ik onthoofd heb; die is van de doden opgewekt.
17. Want dezelve Herodes, *enigen* uitgezonden hebbende, had Johannes gevangen genomen, en hem in de gevangenis gebonden, uit oorzaak van Herodias, de huisvrouw van zijn broeder Filippus, omdat hij haar getrouwd had.
18. Want Johannes zeide tot Herodes: Het is u niet geoorloofd de huisvrouw uws broeders te hebben.
19. En Herodias legde op hem toe; en wilde hem doden, en kon niet;
20. Want Herodes vreesde Johannes, wetende, dat hij een rechtvaardig en heilig man was, en hield hem in waarde; Of, *bewaarde hem*. en als hij hem hoorde, deed hij vele dingen, en hoorde hem gaarne. Namelijk in het

eerst, want daarna opgemaakt zijnde door Herodias, zocht hij hem te doden, hoewel hij zulks liet uit vrees voor het volk, totdat deze gelegenheid voorkwam; Matth. 14:5.

21. En als er een welgelegen dag gekomen was, Dat is bekwame tijd, waar Herodias op toegede, om tot haar voornemen te komen. toen Herodes, op den dag zijner geboorte, een maaltijd aanrichtte, voor zijn groten, en de oversten over duizend, en de voornaamsten van Galilea;
22. En als de dochter van dezelve Herodias inkwam, en danste, Namelijk in de zaal, waar de maaltijd gehouden werd, want het was bij de ouden niet veel gebruikelijk dat de vrouwen met de mannen in grote maaltijden aanzaten. Zie Esth. 1:11. en Herodes en dengenen die mede aanzaten, behaagde, zo zeide de koning tot het dochttertje: Eis van mij, wat gij ook wilt, en ik zal het u geven.
23. En hij zwoer haar: Zo wat gij van mij zult eisen, zal ik u geven, *ook* tot de helft mijns koninkrijks!
24. En zij, uitgegaan zijnde, zeide tot haar moeder: Wat zal ik eisen? En die zeide: Het hoofd van Johannes den Doper.
25. En zij, terstond met haast ingaande tot den koning, heeft het geeist, zeggende: Ik wil, dat gij mij nu terstond, in een schotel, geeft het hoofd van Johannes den Doper.
26. En de koning, zeer bedroefd geworden zijnde, *nochtans* om de eden, en degenen, die mede aanzaten, wilde hij haar *hetzelve* niet afslaan. Grieks *haar niet afzetten*; dat is haar verzoek verwerpen.
27. En de koning zond terstond een scherprechter, Of, *trawant, hellebardier, lijfwacht*. en gebod zijn hoofd te brengen. Deze nu ging heen, en onthoofdde hem in de gevangenis;

28. En bracht zijn hoofd in een schotel, en gaf hetzelfde het dochttertje, en het dochttertje gaf hetzelfde harer moeder.

29. En als zijn discipelen *dit* hoorden, gingen zij en namen zijn dood lichaam weg, en legden dat in een graf.

30. En de apostelen kwamen *weder* tot Jezus, Namelijk wederkomende van hunne reis, die zij, na de uitzending, twee en twee gedaan hadden door het Joodse land. en boodschapten Hem alles, beide wat zij gedaan hadden, en wat zij geleerd hadden.

31. En Hij zeide tot hen: Komt gijlieden in een woeste plaats of, eenzame. Deze was bij Bethsaïda; Matth. 14:13; Luk. 9:10. hier alleen, Of, *bezijden*. en rust een weinig; want er waren velen, die kwamen en die gingen, en zij hadden zelfs geen gelegen tijd om te eten.

32. En zij vertrokken in een schip, naar een woeste plaats, alleen.

33. En de scharen zagen hen heenvaren, en velen werden Hem kennende, en liepen gezamenlijk te voet van alle steden derwaarts, en kwamen hun voor, en gingen samen tot Hem.

34. En Jezus, Zie van dit gehele wonder de aantekeningen Matth. 14:15, enz. uitgaande, zag een grote schare, en werd innerlijk met ontferming bewogen over hen; want zij waren als schapen, die geen herder hebben; en Hij begon hun vele dingen te leren.

35. En als het nu laat op den dag geworden was, Grieks, *als nu de ure veel was geworden*. Want de Joden rekenden de uren van den opgang der zon, en eindigden die met den avond; Matth. 20:6. kwamen Zijn discipelen tot Hem, en zeiden:

Deze plaats is woest, en het is nu laat op den dag;

36. Laat ze van U, opdat zij heengaan in de omliggende dorpen en vlekken, Grieks, *velden*; dit is, landhuizen of dorpen. en broden voor zichzelf mogen kopen; want zij hebben niet, wat zij eten zullen.

37. Maar Hij, antwoordende, zeide tot hen: Geeft gij hun te eten. En zij zeiden tot Hem: Zullen wij heengaan, en kopen voor tweehonderd penningen brood, Grieks *denariën*. Zie de waarde hiervan Matth. 18:28. en hun te eten geven?

38. En Hij zeide tot hen: Hoeveel broden hebt gij? Gaat heen en beziet *het*. En toen zij het vernomen hadden, Grieks *verstaan hadden*, of *twisten*. zeiden zij: Vijf, en twee vissen.

39. En Hij gebod hun, dat zij hen allen zouden doen nederzitten bij waardschappen, Grieks, *waardschappen*, *waardschappen*, of *maaltijden*, *maaltijden*; een Hebreeuwse wijze van spreken; dat is, in verscheidene gezelschappen, gelijk in grote maaltijden of bruiloften het volk aan verscheidene tafels placht verdeeld te worden. op het groene gras.

40. En zij zaten neder Grieks, *vielen*. in gedeelten bij honderd te zamen, Grieks, *hofbedden*, *hofbedden*; dat is, onderscheiden, gelijk de kruidbedden in de hoven zijn, waaruit lichtelijk het getal kon afgerekend worden. en bij vijftig te zamen.

41. En als Hij de vijf broden en de twee vissen genomen had, zag Hij op naar den hemel, zegende en brak de broden, Namelijk met dankzegging. Zie Matth. 14:19; Joh. 6:11. en gaf ze Zijn discipelen, opdat zij ze hun zouden voorleggen, en de twee vissen deelde Hij voor allen.

42. En zij aten allen, en zijn verzadigd geworden.

43. En zij namen op twaalf volle korven brokken, en van de vissen.

44. En die daar de broden gegeten hadden, waren omtrent vijf duizend mannen.

45. En terstond dwong Hij Zijn discipelen in het schip te gaan, en voor henen te varen aan de andere zijde tegen *over* Bethsaida, terwijl Hij de schare van Zich zou laten.

46. En als Hij aan dezelve hun afscheid gegeven had, *Of, van haar zijn afscheid genomen had; gelijk Hand. 18:21.* ging Hij op den berg om te bidden.

47. En als het nu avond was geworden, zo was het schip in het midden van de zee, en Hij was alleen op het land.

48. En Hij zag, dat zij zich zeer pijnigden, *Of, dat zij in nood waren in het roeien.* om *het schip* voort te krijgen; want de wind was hun tegen; en omtrent de vierde wake des nachts, *Welke was de laatste.* Zie Matth. 14:25. kwam Hij tot hen, wandelende op de zee, en wilde hen voorbijgaan.

49. En zij, ziende Hem wandelen op de zee, meenden, dat het een spooksel was, *Dat is, een geest, verschijnende in lichamelijke gedaante.* en schreeuwden zeer;

50. Want zij zagen Hem allen, en werden ontroerd; en terstond sprak Hij met hen, en zeide tot hen: Zijt welgemoed, Ik ben het; vreest niet.

51. En Hij klom tot hen in het schip, en de wind stilde; en zij ontzetten zich bovenmate zeer in zichzelf, *Grieks, zeer overvloediglijk.* en waren verwonderd.

52. Want zij hadden niet gelet op *het wonder* der broden; want hun hart was verhard. *Grieks, vereeld, of verward;* hetwelk niet is te verstaan van zulke hardigheid of verstoktheid des harten, gelijk in de hardnekkige Joden tevoren aangewezen

en bestraft is, Mark. 3:5, maar van hun onverstand en traagheid om geestelijke dingen wel te begrijpen en te geloven. Zie dergelijke Mark. 8:17, en Mark. 16:14; Luk. 24:25.

53. En als zij overgevaren waren, kwamen zij in het land Gennesareth, en havenden aldaar.

54. En als zij uit het schip gegaan waren, terstond werden zij Hem kennende. *Namelijk de lieden van dat land.*

55. *En* het gehele omliggende land doorlopende, begonnen zij op beddekens degenen, die kwalijk gesteld waren, om te dragen, ter plaatse, waar zij hoorden dat Hij was.

56. En zo waar Hij kwam, in vlekken, of steden, of dorpen, *Grieks, velden.* daar legden zij de zieken op de markten, en baden Hem, dat zij maar den zoom Zijns kleeds aanraken mochten; *Van dit aanraken zie de reden in de aantekeningen Matth. 14:36.* en zovelen, als er Hem aanraakten, werden gezond.

Markus 7

1. En tot Hem vergaderden de Farizeen, en sommigen der Schriftgeleerden, die van Jeruzalem gekomen waren; *Namelijk van de kloekste en bitterste, daartoe van Jeruzalem uitgezonden, om op Zijne leer en werken te letten en die te berispen en bij het volk verdacht te maken.*

2. En ziende, dat sommigen van Zijn discipelen met onreine, *Grieks, gemene;* alzo wordt doorgaans genaamd hetgeen onrein of onheilig is. Zie Hand. 10:14. Want de Farizeën meenden als zij iets gemeens konden aangetast hebben, hoewel het in de wet niet was voor onrein verklaard, dat zij evenwel onrein of onheilig waren, zolang zij niet weder gewassen waren, hetwelk *Christus* hier bestraft, niet om de burgerlijke eerbaarheid in het wassen van de handen voor het eten,

- maar om hun bijgelovigheden en geveinsdheid te wederspreken. dat is, met ongewassen handen brood aten, Dat is, spijs. berispten zij *hen*. Of, *klaagden daarover*.
3. Want de Farizeen en al de Joden eten niet, tenzij dat zij *eerst* de handen dikmaals wassen, Of, *met de vuist*; gelijk degenen, die hunne handen wel schoon willen wassen, met de vuist in de hand plachten te wrijven. Of, *naarstiglijk*, of *tot den elleboog toe*, gelijk sommigen getuigen de gewoonte der Joden geweest te zijn. houdende de inzettingen Grieks, *vasthoudende de overlevering*. der ouden. Of, *der ouderlingen*.
4. En van de markt *komende*, Omdat zij daar met allerlei soorten van mensen als heidenen en anderen handelden, en andere dingen aanraakten, waardoor zij meenden verontreinigd te zijn. eten zij niet, tenzij dat zij *eerst* gewassen zijn. Grieks, *gedoopt*; hetwelk indopen in het water en ook afwassen betekent, waarvan de heilige doop zijn naam heeft. En vele andere dingen zijn er, die zij aangenomen hebben te houden, *als namelijk* de wassingen der drinkbekers, en kannen, Het Griekse *Xestes* betekent het zesde deel van en *congius*; dat is, omtrent anderhalve pint naar onze maat. en koperen vaten, en bedden. Dat is, de bedsteden, of de sponden van de bedden, waarop de ouden om te eten aan de tafel lagen of leunden, inplaats dat wij aanzitten.
5. Daarna vraagden Hem de Farizeen en de Schriftgeleerden: Waarom wandelen Uw discipelen niet Dat is, leven; een Hebreeuwse manier van spreken, gelijk Ps. 1:1, en doorgaans. naar de inzetting der ouden, Of, *der ouderlingen*. maar eten het brood met ongewassen handen?
6. Maar Hij antwoordde en zeide tot hen: Wel heeft Jesaja, van u, geveinsden, geprofeteerd, gelijk geschreven is: Dit volk eert Mij met de lippen, maar hun hart houdt zich verre van Mij. Dat is, is ver van mij.
7. Doch tevergeefs Dat is, zonder vrucht, daar zulk een dienst den Heere niet aangenaam is. eren zij Mij, Of, *dienen*. lerende leringen, *die geboden zijn* der mensen;
8. Want, nalatende het gebod Gods, houdt gij de inzettingen der mensen, *als namelijk* wassingen der kannen en drinkbekers; en andere dergelijke dingen doet gij vele.
9. En Hij zeide tot hen: Gij doet *zeker* Gods gebod wel te niet, opdat gij uw inzettingen zoudt onderhouden.
10. Want Mozes heeft gezegd: Eer uw vader en uw moeder; en: wie vader of moeder vloekt, Dat is, met kwade woorden aanspreekt, scheldende of dreigende. die zal den dood sterven.
11. Maar gijlieden zegt: Zo een mens tot vader of moeder zegt: *Het is* korban (dat is *te zeggen*, een gave), zo wat u van mij zou kunnen ten nutte komen, *die voldoet*.
12. En gij laat hem niet meer toe, iets aan zijn vader of zijn moeder te doen;
13. Makende *alzo* Grieks, *afkeurende*, of *zijn aanzien en kracht benemende*. Gods woord krachteloos door uw inzetting, die gij ingezet hebt; en vele dergelijke dingen doet gij.
14. En tot Zich de ganse schare geroepen hebbende, zeide Hij tot hen: Hoort Mij allen en verstaat.
15. Er is niets van buiten den mens in hem ingaande, hetwelk hem kan ontreinigen; Grieks, *gemeen maken*. maar de dingen, die van hem uitgaan, die zijn het, welke den mens ontreinigen.
16. Zo iemand oren heeft om te horen, die hore.
17. En toen Hij van de schare in huis gekomen was, vraagden Hem Zijn

- discipelen van de gelijkenis. Grieks, *parabel*; welk woord betekent niet alleen ene gelijkenis, maar ook een bijzondere lering of spreuk.
18. En Hij zeide tot hen: Zijt ook gij also onwetende? Verstaat gij niet, dat al wat van buiten in den mens ingaat, hem niet kan ontreinigen?
19. Want het gaat niet in zijn hart, maar in den buik, en gaat in de heimelijkheid uit, reinigende al de spijzen. Dat is, hetgeen onbekwaam is tot voedsel, wordt daardoor als onrein uitgeworpen, en wordt het blijvende voedsel daardoor gereinigd.
20. En Hij zeide: Hetgeen uitgaat uit den mens, dat ontreinigt den mens.
21. Want van binnen uit het hart der mensen komen voort kwade gedachten, Of, *overleggingen, overdenkingen, of samensprekingen.* overspelen, hoererijen, doodslagen,
22. Dieverijen, gierigheden, Of, *begeerten van altijd meer en meer te hebben.* boosheden, bedrog, ontuchtigheid, Of, *dartelheid, geilheid.* een boos oog, Dat is, nijdigheid, of afgunstigheid. Zie Matth. 20:15. *lastering, hovaardij, onverstand. Of, dwaasheid.*
23. Al deze boze dingen komen voort van binnen, Dat is, hebben hun oorsprong in het hart, en worden daarna uiterlijk volbracht. Zie Jak. 1:15. en ontreinigen den mens.
24. En van daar opstaande, ging Hij weg naar de landpalen van Tyrus en Sidon; Dat is, tot omtrent. Want *Christus* schijnt zelf nooit in de steden der heidenen gepredikt te hebben. Zie Mark. 7:27,31; Matth. 15:24. en in een huis gegaan zijnde, wilde Hij niet, dat het iemand wist, en Hij kon *nochtans* niet verborgen zijn.
25. Want een vrouw, welker dochtertje een onreinen geest had, van Hem gehoord hebbende, kwam en viel neder aan Zijn voeten.
26. Deze nu was een Griekse vrouw, Dat is, heidense, gelijk de Joden en Grieken doorgaans tegen elkander gesteld worden. van geboorte Dat is, van afkomst. uit Syro-Fenicie; en zij bad Hem, dat Hij den duivel uitwierp uit haar dochter.
27. Maar Jezus zeide tot haar: Laat eerst de kinderen verzadigd worden; want het is niet betamelijk dat men het brood der kinderen neme, Grieks, *eerlijk, of goed.* en den hondkens voor werpe.
28. Maar zij antwoordde en zeide tot Hem: Ja, Heere, doch ook de hondkens eten onder de tafel van de kruimkens der kinderen.
29. En Hij zeide tot haar: Om dezes woords wil ga heen, Namelijk waarmede gij uw geloof en betrouwen op mij betuigd hebt. de duivel is uit uw dochter uitgevaren.
30. En als zij in haar huis kwam, vond zij, dat de duivel uitgevaren was, Grieks, *uitgegaan.* en de dochter liggende op het bed. Grieks, *geworpen.*
31. En Hij wederom weggegaan zijnde van de landpalen van Tyrus en Sidon, kwam aan de zee van Galilea, door het midden der landpalen van Dekapolis. Zie van dit land Matth. 4:25.
32. En zij brachten tot Hem een dove, die zwaarlijk sprak, en baden Hem, dat Hij de hand op hem legde. Namelijk om hem te genezen; also hij gewoon was zulks met oplegging zijner handen, aanraken en andere uitwendige tekenen te doen.
33. En hem van de schare alleen genomen hebbende, Of, *bezijden.* stak Hij Zijn vingers in zijn oren, Deze tekenen heeft *Christus* gebruikt, omdat tussen dezelve en de kracht Gods, in het doorboren van de oren en de losmaking van de tong, enige gelijkenis is. en gespogen hebbende, raakte Hij zijn tong aan;

34. En opwaarts ziende naar den hemel, *Namelijk om Zijnen Vader te bidden, gelijk te zien is Joh. 11:41.* zuchtte Hij, *Namelijk uit medelijden over de ellende der mensen, waarvan deze man als een spiegel was.* en zeide tot hem: Effatha! dat is: wordt geopend!
35. En terstond werden zijn oren geopend, en de band zijner tong werd los, en hij sprak recht.
36. En Hij gebod hunlieden, dat zij het niemand zeggen zouden; *De reden hiervan zie Matth. 12:16.* maar wat Hij hun ook gebod, zo verkondigden zij het des te meer. *Grieks, overvloediger.*
37. En zij ontzetten zich bovenmate zeer, zeggende: Hij heeft alles wel gedaan, en Hij maakt, dat de doven horen, en de stommen spreken.

Markus 8

1. In dezelfde dagen, *Dat is, omtrent denzelfden tijd.* als er een geheel grote schare was, en zij niets hadden wat zij eten zouden, riep Jezus Zijn discipelen tot Zich, en zeide tot hen:
2. Ik word innerlijk met ontferming bewogen over de schare; *Of, van harte, hartelijk.* want zij zijn nu drie dagen bij Mij gebleven, *In de hete Oosterse landen konden de mensen den honger langer verdragen dan men in deze landen kan doen.* en hebben niet, wat zij eten zouden.
3. En indien Ik hen nuchteren naar hun huis laat gaan, *Dat is, zonder eten.* zo zullen zij op den weg bezwijken; want sommigen van hen komen van verre.
4. En Zijn discipelen antwoordden Hem: *Van dit gehele wonder zie ook Matth. 15:32.* Van waar zal iemand dezen met broden hier in de woestijn kunnen verzadigen?
5. En Hij vraagde hun: Hoeveel broden hebt gij? En zij zeiden: Zeven.
6. En Hij gebod de schare neder te zitten op de aarde, *Grieks, neder te vallen.* en Hij nam de zeven broden, en gedankt hebbende, brak Hij ze, en gaf ze Zijn discipelen, opdat zij ze zouden voorleggen; en zij legden ze de schare voor.
7. En zij hadden weinige visjes; en als Hij gezegend had, *Of, gedankt; zie hiervan Matth. 15:36.* zeide Hij, dat zij ook die zouden voorleggen.
8. En zij hebben gegeten, en zijn verzadigd geworden, en zij namen het overschot der brokken op, zeven manden.
9. Die nu gegeten hadden, waren omtrent vier duizend; en Hij liet hen gaan.
10. En terstond in het schip gegaan zijnde met Zijn discipelen, is Hij gekomen in de delen van Dalmanutha. *Zie hiervan Matth. 15:39.*
11. En de Farizeen gingen uit, en begonnen met Hem te twisten, *Dat is, in twist en geschil te komen.* begerende van Hem een teken van den hemel, Hem verzoekende.
12. En Hij, zwaarlijk zuchtende in Zijn geest, *Namelijk over hunne verkeerdheid en hardnekkigheid.* zeide: Wat begeert dit geslacht een teken? Voorwaar, Ik zeg u: Zo aan dit geslacht een teken gegeven zal worden! *Dit is een afgebroken manier van spreken, bij de Hebreëen gebruikelijk, wanneer men als met ede wil bevestigen dat zulks niet zal geschieden, gelijk te zien is Gen. 14:23; Ps. 95:11; Hebr. 3:11.* Anders, *dit geslacht zal geen teken gegeven worden;* namelijk zulk een als zij begeren van den hemel.
13. En Hij verliet hen, en wederom in het schip gegaan zijnde, voer Hij weg naar de andere zijde. *Namelijk van de zee Gennesareth naar Bethsaïda toe, gelijk te zien is Mark. 8:22.*

14. En Zijn discipelen hadden vergeten brood mede te nemen, en hadden niet dan een brood met zich in het schip.
15. En Hij gebod hun, zeggende: Ziet toe, wacht u Grieks, *ziet*. van den zuurdesem der Farizeen, Zie hiervan Matth. 16:12. en van den zuurdesem van Herodes. Van welken de Herodianen genoemd werden. Zie van dezelve Matth. 22:16.
16. En zij overlegden onder elkander, zeggende: *Het is*, omdat wij geen broden hebben.
17. En Jezus, *dat* bekennende, zeide tot hen: Wat overlegt gij, dat gij geen broden hebt? Bemerkt gij nog niet, en verstaat gij niet, hebt gij nog uw verharde hart? Grieks, *verweerd*, of *vereeld*. Zie de aantekeningen Mark. 6:52.
18. Ogen hebbende, ziet gij niet? En oren hebbende, hoort gij niet?
19. En gedenkt gij niet, toen Ik de vijf broden brak onder de vijf duizend mannen, hoeveel volle korven met brokken gij opnaamt? Zij zeiden Hem: Twaalf.
20. En toen Ik de zeven *brak* onder de vier duizend mannen, hoeveel volle manden Grieks, *hoe veler manden volheden met brokken*. met brokken gij opnaamt? En zij zeiden: Zeven.
21. En Hij zeide tot hen: Hoe verstaat gij niet? Namelijk hetgeen zo kort en zo openbaarlijk geschied is.
22. En Hij kwam te Bethsaida; Een stadje of vlek, gelegen aan de Galilese zee, vanwaar Petrus, Andreas en Filippus afkomstig waren, Joh. 1:45; waar *Christus* ook vele wonderen gedaan heeft, Matth. 11:21. en zij brachten tot Hem een blinde, en baden Hem, dat Hij hem aanraakte.
23. En de hand des blinden genomen hebbende, leidde Hij hem uit buiten het vlek, en spooog in zijn ogen, Dit teken gebruikt *Christus* om te tonen dat deze genezing van Hem kwam, en het heeft enige gelijkenis met oogwater, waardoor de zwakke ogen gesterkt worden. en legde de handen op hem, en vraagde hem, of hij iets zag.
24. En hij, opziende, Namelijk de blinde. zeide: Ik zie de mensen, want ik zie hen, als bomen, wandelen. Anders, *ik zie mensen, als bomen, wandelende*.
25. Daarna legde Hij de handen wederom op zijn ogen, *Christus* kon dezen blinde wel dadelijk genezen hebben, gelijk Hij op andere tijden gedaan heeft, maar het schijnt dat Hij zulks alhier allengskens heeft willen doen, om af te beelden dat onze geestelijke verlichting allengskens meer en meer geschiedt. en deed hem opzien. En hij werd hersteld, en zag hen allen ver en klaar.
26. En Hij zond hem naar zijn huis, zeggende: Ga niet in het vlek, Zie de reden van dit verbod, Matth. 12:16,17. en zeg het niemand in het vlek.
27. En Jezus ging uit en Zijn discipelen naar de vlekken van Cesarea Filippi. Zie van deze stad Matth. 16:13. En op den weg vraagde Hij Zijn discipelen, zeggende tot hen: Wie zeggen de mensen, dat Ik ben?
28. En zij antwoordden: Johannes de Doper; en anderen: Elias; en anderen: Een van de profeten.
29. En Hij zeide tot hen: Maar gijlieden, wie zegt gij dat Ik ben? En Petrus, antwoordende, zeide tot Hem: Gij zijt de Christus. Dat is, de beloofde *Messias* of Gezalfde; Joh. 1:42.
30. En Hij gebod hun scherpelijk, dat zij het niemand zouden zeggen van Hem.
31. En Hij begon hun te leren, dat de Zoon des mensen veel moest lijden, en verworpen worden van de ouderlingen, en overpriesters, en Schriftgeleerden, en gedood

worden, en na drie dagen wederom opstaan. Dat is, binnen drie dagen, gelijk de overpriesters zelf, die manier van spreken gebruikende, tonen en verklaren alzo verstaan te hebben; Matth. 27:63,64.

32. En dit woord sprak Hij vrij uit; en Petrus, Hem tot zich genomen hebbende, begon Hem te bestraffen;
33. Maar Hij, Zich omkerende, en Zijn discipelen aanziende, bestrafte Petrus, zeggende: Ga heen, achter Mij, satanas, Zie van dit woord Matth. 16:23. want gij verzint niet de dingen, die Gods zijn, maar die der mensen zijn.
34. En tot Zich geroepen hebbende de schare met Zijn discipelen, zeide Hij tot hen: Zo wie achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf, en neme zijn kruis op, en volge Mij.
35. Want zo wie zijn leven zal willen behouden, Grieks, *ziel*. Zie Matth. 16:25. die zal hetzelfde verliezen; maar zo wie zijn leven zal verliezen, om Mijnentwil, en *om* des Evangelies *wil*, die zal hetzelfde behouden.
36. Want wat zou het den mens baten zo hij de gehele wereld won, en zijner ziele schade leed?
37. Of wat zal een mens geven, tot lossing van zijn ziel?
38. Want zo wie zich Mijns en Mijner woorden zal geschaamd hebben, in dit overspelig en zondig geslacht, diens zal Zich de Zoon des mensen ook schamen, wanneer Hij zal komen in de heerlijkheid Zijns Vaders, met de heilige engelen.

Markus 9

1. En Hij zeide tot hen: Voorwaar, Zie hiervan de aantekeningen Matth. 16:28. Ik zeg u, dat er sommigen zijn van degenen, die hier staan, Dat is, tegenwoordig zijn. die den dood niet zullen smaken, totdat zij zullen

hebben gezien, dat het Koninkrijk Gods met kracht gekomen is. Grieks, *in kracht*; dat is krachtiglijk, alzo dat zulks niemand zal kunnen tegenstaan.

2. En na zes dagen Zie hiervan, alsook van de gehele verandering van *Christus*, de aantekeningen Matth. 17:1, enz. nam Jezus met Zich Petrus, en Jakobus, en Johannes, en bracht hen op een hogen berg bezijden alleen; en Hij werd voor hen van gedaante veranderd.
3. En Zijn klederen werden blinkende, zeer wit als sneeuw, hoedanige geen voller op aarde zo wit maken kan.
4. En van hen werd gezien Elias met Mozes, en zij spraken met Jezus. Waarvan zij spraken; zie Luk. 9:31.
5. En Petrus, antwoordende, zeide tot Jezus: Rabbi, het is goed, dat wij hier zijn, en laat ons drie tabernakelen maken, Of, *hutten*. voor U een, en voor Mozes een, en voor Elias een.
6. Want hij wist niet, wat hij zeide; Of, *wat hij zeggen zou*. want zij waren zeer bevreesd. Het Griekse woord betekent door vrees als buiten zichzelf worden, of bovenmate zeer bevreesd zijn.
7. En er kwam een wolk, die hen overschaduwde, en een stem kwam uit de wolk, zeggende: Deze is Mijn geliefde Zoon, hoort Hem!
8. En haastelijk rondom ziende, zagen zij niemand meer, dan Jezus alleen bij zich.
9. En als zij van den berg afkwamen, gebod Hij hun, dat zij niemand verhalen zouden, hetgeen zij gezien hadden, dan wanneer de Zoon des mensen uit de doden zou opgestaan zijn.
10. En zij behielden dit woord bij zichzelf, Dat is, deze zaak. Een Hebreeuwse manier van spreken. vragende onder elkander, wat het was, uit de doden opstaan. Dit wordt van hen

gevraagd, niet dat zij twijfelden aan de algemene opstanding uit de doden, want die was bij de Joden wel bekend, Joh. 11:24; Hand. 23:8; maar omdat zij niet verstonden hoe de *Messias* zou sterven en opstaan eer hij zijn rijk zou oprichten.

11. En zij vraagden Hem, zeggende: Waarom zeggen de Schriftgeleerden, dat Elias eerst komen moet?
12. En Hij, antwoordende, zeide tot hen: Elias zal wel eerst komen, en alles wederoprichten; en *het zal geschieden*, gelijk geschreven is Grieks, *hoe*. van den Zoon des mensen, dat Hij veel lijden zal en veracht worden. Grieks, *vernietigd*, of *als niet geacht*; dat is, ten uiterste versmaad worden.
13. Maar Ik zeg u, dat ook Elias gekomen is, en zij hebben hem gedaan al wat zij gewild hebben, gelijk van hem geschreven is.
14. En als Hij bij de discipelen gekomen was, Namelijk de andere negen, die met *Christus* op den berg niet waren geweest. zag Hij een grote schare rondom hen, en *enige* Schriftgeleerden met hen twistende. Dat is, twistende.
15. En terstond de gehele schare Hem ziende, werd verbaasd, Het schijnt hieruit dat er nog enige glinstering in het aangezicht van *Christus* zou overgebleven zijn, gelijk in Mozes' aangezicht was, Exod. 34:29,30, waardoor zij verbaasd zijn geworden. en toelopende groetten zij Hem.
16. En Hij vraagde den Schriftgeleerden: Wat twist gij met dezen? *Anders, onder elkander*.
17. En een uit de schare, antwoordende, zeide: Meester, ik heb mijn zoon tot U gebracht, die een stommen geest heeft. Grieks, *sprakelozen*; dat is, die hem zijne spraak benomen had of verhinderde.
18. En waar hij hem ook aangrijpt, Of, *zo wanneer*. zo scheurt hij hem, en

schuimt, en knerst met zijn tanden, en verdort; Dat is, verdwijnt of vergaat door deze kwellings. en ik heb Uw discipelen gezegd dat zij hem zouden uitwerpen, Dat is, van hen verzocht. en zij hebben niet gekund.

19. En Hij antwoordden hem, en zeide: O ongelovig geslacht, hoe lang zal Ik nog bij ulieden zijn, hoe lang zal Ik u nog verdragen? Brengt hem tot Mij.
20. En zij brachten denzelven tot Hem; en als hij Hem zag, scheurde hem terstond de geest; Van dit woord zie Mark. 1:26. De duivel toont hier nog te meer zijne wreedheid, omdat hij wist dat hij zich verwijderen moest. Zie Openb. 12:12. en hij vallende op de aarde, wentelde zich al schuimende.
21. En Hij vraagde zijn vader: Hoe langen tijd is het, dat hem dit overkomen is? En hij zeide: Van *zijn* kindsheid af.
22. En menigmaal heeft hij hem ook in het vuur en in het water geworpen, om hem te verderven; Dat is om te brengen. maar zo Gij iets kunt, wees met innerlijke ontferming over ons bewogen, en help ons.
23. En Jezus zeide tot hem: Zo gij kunt geloven, alle dingen zijn mogelijk dengene, die gelooft.
24. En terstond de vader des kinds, roepende met tranen, zeide: Ik geloof, Heere! kom mijn ongelovigheid te hulp.
25. En Jezus ziende, dat de schare gezamenlijk toeliep, bestrafte den onreinen geest, zeggende tot hem: Gij stomme en dove geest! Ik beveel u, ga uit van hem, en kom niet meer in hem.
26. En hij, roepende en hem zeer scheurende, Namelijk de onreine geest. ging uit; en *het kind* werd als dood,

- alzo dat velen zeiden, dat het gestorven was.
27. En Jezus, hem bij de hand grijpende, richtte hem op; en hij stond op.
28. En als Hij in huis gegaan was, *Namelijk Jezus.* vraagden Hem Zijn discipelen alleen: Waarom hebben wij hem niet kunnen uitwerpen?
29. En Hij zeide tot hen: Dit geslacht kan nergens door uitgaan, *Namelijk der duivelen.* dan door bidden en vasten. *Of, door het gebed en het vasten.* Zie Matth. 17:21.
30. En van daar weggaande, reisden zij door Galilea; en Hij wilde niet, dat het iemand wist.
31. Want Hij leerde Zijn discipelen, en zeide tot hen: De Zoon des mensen zal overgeleverd worden *Grieks, wordt overgeleverd.* in de handen der mensen, en zij zullen Hem doden, en gedood zijnde, zal Hij ten derden dage wederopstaan.
32. Maar zij verstonden dat woord niet, *Dat is, die zaak.* Want zij verstonden wel enigszins de woorden, maar begrepen en namen niet ter harte de zaak zelve, overmits zij zich altijd een werelds koninkrijk onder *Christus* inbeeldden, Matth. 17:23. en zij vreesden Hem te vragen.
33. En Hij kwam te Kapernaum, en in het huis gekomen zijnde, *Namelijk waar hij gewoon was te huis te zijn.* Zie Matth. 4:13. vraagde Hij hun: Waarvan hadt gij woorden onder elkander op den weg?
34. Doch zij zwegen; want zij waren onder elkander in woorden geweest op den weg, wie de meeste *zou zijn.*
35. En nedergezeten zijnde, riep Hij de twaalven, en zeide tot hen: Indien iemand wil de eerste zijn, die zal de laatste van allen zijn, *Of, die zij; dat is, die behoort zich alzo te gedragen, alsof*
- hij de laatste en aller dienaar ware; Matth. 20:26. en aller dienaar.*
36. En nemende een kindeken, stelde Hij dat midden onder hen, en omving het met Zijn armen, en zeide tot hen:
37. Zo wie een van zodanige kinderkens zal ontvangen in Mijn Naam, die ontvangt Mij; en zo wie Mij zal ontvangen, die ontvangt Mij niet, *Dat is, niet zozeer mij, of niet alleen mij.* maar Dien, Die Mij gezonden heeft.
38. En Johannes antwoordde Hem, zeggende: Meester! wij hebben een gezien, die de duivelen uitwierp in Uw Naam, welke ons niet volgt; en wij hebben het hem verboden, omdat hij ons niet volgt.
39. Doch Jezus zeide: Verbiedt hem niet; want er is niemand, die een kracht doen zal in Mijn Naam, *Dat is, krachtig werk of wonderteken.* en haastelijk van Mij zal kunnen kwalijk spreken. *Dat is, lasteren of vloeken, dewijl hij bekent met deze zijne daad dat de kracht uit mij komt.*
40. Want wie tegen ons niet is, *Dat is, die zich niet alleen tegen ons niet stelt, maar ook zulks doet, waarmede de eer mijns naams bevorderd wordt, al volgt hij ons gezelschap niet.* Zodat hij hier niet spreekt van degenen, die zich in de zaak van *Christus* onzijdig houden, die elders bestraft worden; Matth. 12:30. Anders, tegen u en voor u. die is voor ons.
41. Want zo wie ulieden een beker water *Hier vervolgt Christus wederom de rede, die Hij had afgebroken, Mark. 9:37, gelijk blijkt uit Matth. 10:42.* zal te drinken geven in Mijn Naam, omdat gij *discipelen* van Christus zijt, voorwaar zeg Ik u, hij zal zijn loon geenszins verliezen.
42. En zo wie een van deze kleinen, *Dat is, die niet alleen klein zijn van ouderdom, maar ook van gemoed, of die klein van*

zichzelf gevoelen. die in Mij geloven, ergert, het ware hem beter, Grieks, *meer goed*. dat een molensteen om zijn hals gedaan ware, Grieks, *gelegd*. en dat hij in de zee geworpen ware.

Namelijk dan dat hij ergernis zou geven.

43. En indien uw hand u ergert, houdt ze af; het is u beter verminkt tot het leven in te gaan, Dat is, maar ene hand hebbende, gelijk ook de volgende woorden medebrengen. dan de twee handen hebbende, heen te gaan in de hel, Zie hiervan de verklaring op Matth. 5:22. in het onuitblusselijk vuur;

44. Waar hun worm niet sterft, Dat is, hun wroegende conscientie, die als een worm hen altijd zal knagen; Rom. 2:5,9. en het vuur niet uitgeblust wordt. Dat is, de straf van Gods toorn, die hier een onuitblusselijk vuur genoemd wordt, omdat de pijn van het vuur onverdragelijk is, en deze straf nimmermeer ophoudt; Jer. 7:20; Openb. 20:10.

45. En indien uw voet u ergert, houdt hem af; het is u beter kreupel tot het leven in te gaan, dan de twee voeten hebbende, geworpen te worden in de hel, Of, *gehene des vuurs*; zie Matth. 5:22. in het onuitblusselijk vuur;

46. Waar hun worm niet sterft, en het vuur niet uitgeblust wordt.

47. En indien uw oog u ergert, werpt het uit; het is u beter maar een oog hebbende in het Koninkrijk Gods in te gaan, dan twee ogen hebbende, in het helse vuur geworpen te worden;

48. Waar hun worm niet sterft, en het vuur niet uitgeblust wordt.

49. Want een ieder zal Grieks, *alle*. met vuur gezouten worden, Bij vuur wordt vergeleken het woord Gods, Jer. 23:29; de krachtige werking des Heiligen Geestes, Matth. 3:11; kruis en vervolging; 1 Petr. 1:7; door welke drie zaken een iegelijk bereid en gezuiverd wordt, die het helse vuur ontgaat, en worden geestelijke offeranden, die Gode

aangenaam zijn, gelijk de uiterlijke offeranden met zout moesten bereid worden en door vuur geofferd; Lev. 2:13. en iedere offerande Grieks, *alle*. zal met zout gezouten worden.

50. Het zout is goed; Hiervan zie de verklaring Matth. 5:13. maar indien het zout onzout wordt, waarmede zult gij dat smakelijk maken? Hebt zout in uzelf, Dat is, wijsheid en voorzichtigheid uit en naar Gods Woord, Col. 4:6. en houdt vrede onder elkander.

Markus 10

1. En van daar opgestaan zijnde, Namelijk van Kapernaüm, uit het huis, waar Hij tevoren ene vermaning gedaan had aan zijne discipelen. ging Hij naar de landpalen van Judea, door de overzijde van de Jordaan; Namelijk ten aanzien van de woestijn. Of, *nevens de Jordaan*. Zie Matth. 19:1, enz. en de scharen kwamen wederom samen bij Hem, Namelijk die Hem uit Galilea gevolgd waren; Matth. 19:2. en gelijk Hij gewoon was, leerde Hij hen wederom.

2. En de Farizeen, tot Hem komende, vraagden Hem, of het een man geoorloofd is, *zijn* vrouw te verlaten, Hem verzoekende.

3. Maar Hij antwoordende, zeide tot hen: Wat heeft u Mozes geboden?

4. En zij zeiden: Mozes heeft toegelaten een scheidbrief te schrijven, Van den scheidsbrief en dit gehele antwoord van *Christus*, zie Matth. 19:3, enz. en *haar* te verlaten.

5. En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Vanwege de hardigheid uwer harten heeft hij ulieden dat gebod geschreven.

6. Maar van het begin der schepping heeft ze God man en vrouw gemaakt.

7. Daarom zal een mens zijn vader en zijn moeder verlaten, en zal zijn vrouw aanhangen; *Of, aankleven.* Zie Matth. 19:5.
8. En die twee zullen tot een vlees zijn, alzo dat zij niet meer twee zijn, maar een vlees.
9. Hetgeen dan God samengevoegd heeft, *Grieks, tezamen als in een juk ingespannen heeft.* scheide de mens niet. Namelijk tegen of buiten Gods ordonnantie. *Of, anders dan om overspel;* gelijk uitgedrukt wordt Matth. 5:32, en Matth. 19:9.
10. En in het huis vraagden Hem Zijn discipelen wederom van hetzelfde.
11. En Hij zeide tot hen: Zo wie zijn vrouw verlaat, en een andere trouwt, die doet overspel tegen haar. Namelijk die Hij verlaat, omdat hij de trouw niet houdt, die hij haar beloofd heeft; Mal. 2:14.
12. En indien een vrouw haar man zal verlaten, en met een anderen trouwen, die doet overspel.
13. En zij brachten kinderkens tot Hem, *Of, droegen.* opdat Hij ze aanraken zou; Dat is, met oplegging der handen zegenen, Matth. 19:13, gelijk Hij gedaan heeft, Mark. 10:16. en de discipelen bestrafden degenen, die ze tot Hem brachten.
14. Maar Jezus, *dat* ziende, nam het zeer kwalijk, en zeide tot hen: Laat de kinderkens tot Mij komen, en verhindert ze niet; want derzulken is het Koninkrijk Gods.
15. Voorwaar zeg Ik u: Zo wie het Koninkrijk Gods niet ontvangt, gelijk een kindeken, *Namelijk in eenvoudigheid, oprechtheid en nederigheid.* die zal in hetzelfde geenszins ingaan.
16. En Hij omving ze met Zijn armen, *en* de handen op hen gelegd hebbende, zegende Hij dezelve.
17. En als Hij uitging op den weg, liep een tot Hem, en voor Hem op de knieën vallende, vroegde Hem: Goede Meester! wat zal ik doen, opdat ik het eeuwige leven beerve?
18. En Jezus zeide tot hem: Wat noemt gij Mij goed? *Grieks, zegt gij.* Niemand is goed, dan Een, Zie hiervan de aantekeningen Matth. 19:17. *namelijk* God.
19. Gij weet de geboden: Gij zult geen overspel doen; gij zult niet doden; gij zult niet stelen; gij zult geen valse getuigenis geven; gij zult niemand te kort doen; Namelijk hetzij door bedrog of anderszins, waarvoor van *Christus* gesteld wordt Matth. 19:19: *Gij zult uwen naaste liefhebben als uzelf.* Zodat dit als een kort begrip is van al de voorgaande geboden. *eer uw vader en uw moeder.*
20. Doch hij, antwoordende, zeide tot Hem: Meester! al deze dingen heb ik onderhouden van mijn jonkheid af.
21. En Jezus, hem aanziende, beminde hem *Dat is, toonde Hem tekenen van toegenegenheid, gelijk dit woord somwijlen ook betekent.* Want *Christus* heeft die ook enigszins lief, die zich uiterlijk naar Gods geboden schikken. Zie voorts de aantekeningen Matth. 19:17, enz., en zeide tot hem: Een ding ontbreekt u; Namelijk dat gij niet God en zijn Woord bovenal liefhebt, hetwelk nochtans het voornaamste is in de wet. *ga heen, verkoop alles, wat gij hebt,* Dit was een buitengewoon gebod, hetwelk *Christus* dezen jongeling geeft om hem te beproeven en zijne onvolmaaktheid te doen blijken. *en geef het den armen, en gij zult een schat hebben in den hemel; en kom herwaarts, neem het kruis op, en volg Mij.*
22. Maar hij, treurig geworden zijnde over dat woord, *Of, onlustig, moeilijk.* ging bedroefd weg; want hij had vele goederen. *Grieks, bezittingen.*

23. En Jezus rondom ziende, zeide tot Zijn discipelen: Hoe bezwaarlijk zullen degenen, die goed hebben, in het Koninkrijk Gods inkomen!
24. En de discipelen werden verbaasd over deze Zijn woorden. Maar Jezus, wederom antwoordende, zeide tot hen: Kinderen! Hoe zwaar is het, dat degenen, die op het goed hun betrouwen zetten, in het Koninkrijk Gods ingaan!
25. Het is lichter, dat een kemel ga door het oog van een naald, Zie hiervan de aantekeningen Matth. 19:24. dan dat een rijke in het Koninkrijk Gods inga.
26. En zij werden nog meer verslagen, zeggende tot elkander: Wie kan dan zalig worden?
27. Doch Jezus, hen aanziende, zeide: Bij de mensen is het onmogelijk, Zie hiervan ook Matth. 19:26. maar niet bij God; want alle dingen zijn mogelijk bij God.
28. En Petrus begon tot Hem te zeggen: Zie, wij hebben alles verlaten, en zijn U gevolgd.
29. En Jezus, antwoordende, zeide: Voorwaar zeg Ik ulieden: Er is niemand, die verlaten heeft huis, of broeders, of zusters, of vader, of moeder, of vrouw, of kinderen, of akkers, om Mijnentwil en des Evangelies wil,
30. Of hij ontvangt honderdvoud, Dat is, veelvoudiglijk, of dat honderdmaal en veel meer waard is dan hetgeen hij verlaat. Want de minste zegen Gods met een geruste conscientie is meer dan al het goed der wereld, 1 Tim. 6:6. nu in dezen tijd, huizen, en broeders, en zusters, en moeders, en kinderen, en akkers, met de vervolgingen, Dat is, in het midden van alle verdrukkingen. en in de toekomstige eeuw het eeuwige leven.
31. Maar vele eersten zullen de laatsten zijn, Dat is, die in uiterlijken ijver en godsdienstigheid schijnen de eersten te zijn. en *velen*, die de laatsten *zijn*, de eersten.
32. En zij waren op den weg, gaande op naar Jeruzalem; en Jezus ging voor hen; Namelijk om Zijne gewilligheid te tonen tot het lijden. en zij waren verbaasd, en Hem volgende, waren zij bevreesd. Omdat *Christus* hun tevoren gezegd had, gelijk Hij hetzelfde daarna wederom verhaalt wat Hij te Jeruzalem zou moeten lijden, Joh. 11:8, en zij wisten dat de Joden besloten hadden in hunnen raad Hem te doden, Joh. 11:53,57. En de twaalven wederom tot Zich nemende, begon Hij hun te zeggen de dingen, die Hem overkomen zouden;
33. *Zeggende*: Ziet, wij gaan op naar Jeruzalem, en de Zoon des mensen zal den overpriesteren, en den Schriftgeleerden overgeleverd worden, en zij zullen Hem ter dood veroordelen, en Hem den heidenen overleveren;
34. En zij zullen Hem bespotten, en Hem geselen, en Hem bespuwen, en Hem doden; en ten derden dage zal Hij weder opstaan.
35. En tot Hem kwamen Jakobus en Johannes, de zonen van Zebedeus, zeggende: Namelijk door hunne moeder, gelijk blijkt uit Matth. 20:20. Meester! wij wilden *wel*, dat Gij ons deedt, zo wat wij begeren zullen.
36. En Hij zeide tot hen: Wat wilt gij, dat Ik u doe?
37. En zij zeiden tot Hem: Geef ons, dat wij mogen zitten, Zie hiervan Matth. 20:21. de een aan Uw rechter *hand*, en de ander aan Uw linker *hand* in Uw heerlijkheid.
38. Maar Jezus zeide tot hen: Gij weet niet, wat gij begeert. Kunt gij den drinkbeker drinken, Zie hiervan de

- verklaring Matth. 20:22. dien Ik drink, en met den doop gedoopt worden, daar Ik mede gedoopt word?
39. En zij zeiden tot Hem: Wij kunnen. Doch Jezus zeide tot hen: Den drinkbeker, dien Ik drink, zult gij wel drinken, en met den doop gedoopt worden, daar Ik mede gedoopt word;
40. Maar het zitten tot Mijn rechter *hand* en tot Mijn linker *hand* staat bij Mij niet te geven; Grieks, *is mijn ziel; of, staat bij mij niet te geven dan wien het bereid is; zie Matth. 20:23. maar het zal gegeven worden* dien het bereid is.
41. En als de *andere* tien *dit* hoorden, begonnen zij het van Jakobus en Johannes zeer kwalijk te nemen. Omdat zij meenden dat dit verzoek hun nadelig was.
42. Maar Jezus, het tot Zich geroepen hebbende, zeide tot hen: Gij weet, Zie hiervan ook Matth. 20:25. dat degenen, die geacht worden oversten te zijn *Of, die zich laten dunken (er voor gehouden willen worden). der volken, Anders, der heidenen.* heerschappij voeren over hen, en hun groten gebruiken macht over hen.
43. Doch alzo zal het onder u niet zijn; maar zo wie onder u groot zal willen worden, die zal uw dienaar zijn.
44. En zo wie van u de eerste zal willen worden, die zal aller dienstknecht zijn.
45. Want ook de Zoon des mensen is niet gekomen, om gediend te worden, maar om te dienen, en Zijn ziel te geven *Of, leven. tot een rantsoen voor velen. Of, losgeld, dat gegeven wordt voor de verlossing der gevangenen.*
46. En zij kwamen te Jericho. Deze stad was gelegen bij Gilgal omtrent de Jordaan, van welke zie Joz. 4:19. En als Hij en Zijn discipelen, en een grote schare van Jericho uitging, zat de zoon van Timeus, Bar-timeus, De evangelist Mattheüs zegt van twee blinden; maar Markus verhaalt alleen van dengene, die meest bekend was, en die van beiden meest riep. de blinde, aan den weg, bedelende.
47. En horende, dat het Jezus de Nazarener was, begon hij te roepen en te zeggen: Jezus, Gij Zoon Davids! ontferm U mijner.
48. En velen bestrafden hem, opdat hij zwijgen zou; maar hij riep zoveel temeer: Gij Zoon Davids! ontferm U mijner.
49. En Jezus, *stil* staande, zeide, dat men hem roepen zou; en zij riepen den blinde, zeggende tot hem: Heb goeden moed; sta op; Hij roept u.
50. En hij, zijn mantel afgeworpen hebbende, *Grieks, zijn kleet; dat is zijn opperkleet.* stond op, en kwam tot Jezus.
51. En Jezus, antwoordende, zeide tot hem: Wat wilt gij, dat Ik u doen zal? En de blinde zeide tot Hem: Rabboni! Dit betekent hetzelfde als het woord *rabbi*, hetwelk uitgelegd wordt *meester*, Joh. 20:16. dat ik ziende mag worden.
52. En Jezus zeide tot hem: Ga heen, uw geloof heeft u behouden. Dat is, gezond, of ziende gemaakt. Niet dat zulks geschied is uit kracht des geloofs, maar omdat hetzelve op *Christus* en zijne kracht steunende, een middel daarvan was. En terstond werd hij ziende, en volgde Jezus op den weg.

Markus 11

1. En toen zij Jeruzalem genaakten, te Beth-fage en Bethanie, Grieks, *in*; dat is omtrent, gelijk uitgedrukt wordt Luk. 19:29. Van de ligging van deze twee plaatsen zie

- Matth. 21:1. aan den Olijfberg, zond Hij twee van Zijn discipelen uit,
2. En zeide tot hen: Gaat heen in het vlek, dat tegen u over is; en terstond als gij in hetzelfde komt, zult gij vinden een veulen gebonden, Matth. 21:2 wordt gezegd dat daar ook ene ezelin gehouden was met haar veulen. Doch Markus verhaalt alleen van het veulen, omdat *Christus* daarop gereden heeft. Zie Luk. 19:35. op hetwelk geen mens gezeten heeft, Grieks, *geen der mensen*; dat is niemand. ontbindt het, en brengt het.
 3. En indien iemand tot u zegt: Waarom doet gij dat? Zo zegt, dat de Heere hetzelfde van node heeft; en hij zal het terstond herwaarts zenden.
 4. En zij gingen heen, en vonden het veulen gebonden bij de deur, buiten aan de wegscheiding, Of, *tweesprong, tweeweg*. en zij ontbonden hetzelfde.
 5. En sommigen van degenen, die aldaar stonden, zeiden tot hen: Wat doet gij, dat gij het veulen ontbindt?
 6. Doch zij zeiden tot hen, gelijk Jezus bevolen had; en zij lieten hen gaan.
 7. En zij brachten het veulen tot Jezus, Zie van dezen intocht van *Christus* binnen Jeruzalem de aantekeningen Matth. 21:1, enz. en wierpen hun klederen daarop; en Hij zat op hetzelfde.
 8. En velen spreidden hun klederen op den weg, en anderen hieuwen meien van de bomen, Het Griekse woord betekent kleine, tedere, groene takken, die bekwaam zijn om op te zitten en over te gaan. Zie ook Joh. 12:13. en spreidden ze op den weg.
 9. En die voorgingen en die volgden riepen, zeggende: Hosanna, gezegend *is* Hij, Of, *geprezen zij hij*. Die komt in den Naam des Heeren!
 10. Gezegend *zij* het Koninkrijk van onzen vader David, hetwelk komt in den Naam des Heeren! Hosanna in

de hoogste *hemelen*! Dat is, gij die daar zijt in de hoogste hemelen.

11. En Jezus kwam binnen Jeruzalem, en in den tempel; en als Hij alles rondom bezien had, en het nu avondstond was, Grieks, *avondure*. ging Hij uit naar Bethanie met de twaalven.
12. En des anderen daags, als zij uit Bethanie gingen, hongerde Hem.
13. En ziende van verre een vijgeboom, die bladeren had, ging Hij *om te zien*, of Hij ook iets op denzelfden zou vinden; en daarbij gekomen zijnde, vond Hij niets dan bladeren; want het was de tijd der vijgen niet. Dat is, de rechte en gewone tijd dat de vijgebomen hun volle en rijpe vruchten hebben; hoewel in die hete landen de vijgebomen buitentijds ook enige ontijdige vruchten dragen, die van de geringe lieden plachten gegeten te worden, welke *Christus* schijnt gemeend te hebben daarop te vinden.
14. En Jezus, antwoordende, Het woord *antwoorden* naar de Hebreeuwse manier van spreken, betekent dikmaals ene rede beginnen, gelijk hier klaarlijk blijkt. zeide tot denzelfden: Niemand ete *enige* vrucht meer van u in der eeuwigheid! En Zijn discipelen hoorden het.
15. En zij kwamen te Jeruzalem; en Jezus, in den tempel gegaan zijnde, begon degenen, die in den tempel verkochten en kochten, uit te drijven; en de tafelen der wisselaars, en de zitstoelen dergenen, die de duiven verkochten, keerde Hij om;
16. En liet niet toe, dat iemand enig vat door den tempel droeg. Namelijk tot den godsdienst niet behorende.
17. En Hij leerde, zeggende tot hen: Is er niet geschreven: Mijn huis zal een huis des gebeds genaamd worden allen volken? Dat is, zijn en gehouden

- worden. Maar gij hebt dat *tot* een kuil der moordenaren gemaakt.
18. En de Schriftgeleerden en de overpriesters hoorden *dat*, en zochten, hoe zij Hem doden zouden; Grieks, *verderven*, of *vernielen*. want zij vreesden Hem, omdat de ganse schare ontzet was over Zijn leer. Of, *verslagen was*; namelijk door verwondering; en daarom vreesden zij dat al het volk Zijne leer zou aanhangen, en hen afvallen.
19. En als het nu laat geworden was, ging Hij uit buiten de stad.
20. En des morgens vroeg voorbijgaande, zagen zij, dat de vijgeboom verdord was, van de wortelen af.
21. En Petrus, *zulks* indachtig geworden zijnde, Namelijk hetgeen tevoren, Mark. 11:14, van *Christus* gezegd was. zeide tot Hem: Rabbi, zie, de vijgeboom, dien Gij vervloekt hebt, is verdord.
22. En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Hebt geloof op God. Grieks, *hebt het geloof Gods*; dit is, hetwelk vastelijk steunt en vertrouwt op God en Zijne beloften.
23. Want voorwaar zeg Ik u, dat, zo wie tot dezen berg zal zeggen: Word opgeheven en in de zee geworpen; en niet zal twifelen in zijn hart, maar zal geloven hetgeen hij zegt, geschieden zal, het zal hem geworden, zo wat hij zegt.
24. Daarom zeg Ik u: Alle dingen, die gij biddende begeert, Namelijk naar den wil van God; zie 1 Joh. 5:14. gelooft, dat gij ze ontvangen zult, Grieks, *ontvangt*. en zij zullen u geworden.
25. En wanneer gij staat Dat is, voor God verschijnt en u daarstelt om te bidden. Want hoewel de Joden somtijds al staande baden, Job 30:20; Jer. 15:1; Luk. 18:13, nochtans baden zij meest op hunne knieën liggende, 2 Kron. 6:13; Dan. 6:11; Hand. 9:40, en Hand. 20:36. om te bidden, Grieks, *biddende*.
- vergeeft, indien gij iets hebt tegen iemand; opdat ook uw Vader, Die in de hemelen is, ulieden uw misdaden vergeve.
26. Maar indien gij niet vergeeft, zo zal uw Vader, Die in de hemelen is, ook uw misdaden niet vergeven.
27. En zij kwamen wederom te Jeruzalem. En als Hij in den tempel wandelde, kwamen tot Hem de overpriesters, en de schriftgeleerden, en de ouderlingen. Dat is, de oversten of oudsten des volks, die met de overpriesters en schriftgeleerden in dien tijd den brede Raad der Joden uitmaakten.
28. En zeiden tot Hem: Door wat macht doet Gij deze dingen? Grieks, *in wat macht*. En wie heeft U deze macht gegeven, dat Gij deze dingen doen zoudt?
29. Maar Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Ik zal u ook een woord vragen; antwoordt Mij ook, en zo zal Ik u zeggen, door wat macht Ik deze dingen doe:
30. De doop van Johannes, Dat is, de leer van Johannes door zijn doop bevestigd, gelijk blijkt uit de volgende verzen. was die uit den hemel, of uit de mensen? Antwoordt Mij.
31. En zij overlegden onder zich, zeggende: Indien wij zeggen: Uit den hemel, zo zal Hij zeggen: Waarom hebt gij hem dan niet geloofd?
32. Maar indien wij zeggen: Uit de mensen; zo vreesden wij het volk; Grieks, *zij vreesden*. Het is een afgebroken wijze van spreken, waardoor hunne verstedheid en overleggingen in het kort uitgedrukt worden. want zij hielden allen van Johannes, dat hij waarlijk een profeet was.
33. En, antwoordende, zeiden zij tot Jezus: Wij weten het niet. En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Zo zeg

Ik u ook niet, door wat macht Ik deze dingen doe.

Markus 12

1. En Hij begon door gelijkenissen tot hen te zeggen: Grieks, *parabelen*; zie daarvan de verklaring Matth. 13:3. Een mens plantte een wijngaard, Van deze gelijkenis zie de verklaring Matth. 21:33. en zette een tuin daarom, Of, *heining, heg*. en groef een wijnpersbak, Namelijk waar de wijn onder de pers inloopt en vergaderd wordt. en bouwde een toren, en verhuurde dien Grieks, *gaf uit*. aan de landlieden, Of, *landbouwers*; waardoor hier voornamelijk wijngaardeniers verstaan worden. en reisde buitenslands.
2. En als het de tijd was, Dat is, ter bekwamer of rechter tijd, wanneer de vruchten, rijp zijnde, ingezameld waren. zond hij een dienstknecht tot de landlieden, opdat hij van de landlieden ontving van de vrucht des wijngaards.
3. Maar zij namen en sloegen hem, en zonden *hem* ledig heen.
4. En hij zond wederom een anderen dienstknecht tot hen, en dien stenigden zij, en wondden hem het hoofd, en zonden *hem* henen, schandelijk behandeld zijnde. Grieks, *onteerd*.
5. En wederom zond hij een anderen, en dien doodden zij; en vele anderen, *waarvan* zij sommigen sloegen, en sommigen doodden.
6. Als hij dan nog een zoon had, die hem lief was, zo heeft hij ook dien ten laatste tot hen gezonden, Grieks, *den laatsten*. zeggende: Zij zullen immers mijn zoon ontzien.
7. Maar die landlieden zeiden onder elkander: Deze is de erfgenaam; komt, laat ons hem doden, en de erfenis zal onze zijn.
8. En zij namen en doodden hem, en wierpen *hem* uit, buiten den wijngaard.
9. Wat zal dan de heer des wijngaards doen? Hij zal komen, Dit antwoorden de Farizeën zelf op de vraag van *Christus*, bij Matth. 21:41, en wordt hier aan *Christus* toegeschreven, omdat Hij dit antwoord herhaalde en voor goed erkende. en de landlieden verderven, en den wijngaard aan anderen geven.
10. Hebt gij ook deze Schrift niet gelezen: De steen, Zie hiervan de verklaring Matth. 21:42. dien de bouwlieden verworpen hebben, deze is geworden tot een hoofd des hoeks;
11. Van den Heere is dit geschied, Anders, deze zaak, of *dit*, namelijk hoofd des hoeks, *is van den Heere geworden*. en het is wonderlijk in onze ogen.
12. En zij zochten Hem te vangen, maar zij vreesden de schare; want zij verstonden, dat Hij die gelijkenis op hen sprak; en zij verlieten Hem en gingen weg.
13. En zij zonden tot Hem enigen der Farizeen en der Herodianen, Van de Herodianen zie de verklaring Matth. 22:16. opdat zij Hem in *Zijn* rede Of, *met hun woord*; dat is met hunne vraag. vangen zouden. Het Griekse woord is genomen van de gelijkenis van jagers, en ook van vissers, die door strikken, netten en lagen het wild of de vissen vangen.
14. Dezen nu kwamen en zeiden tot Hem: Meester, wij weten, dat Gij waarachtig zijt, en naar niemand vraagt; want Gij ziet den persoon der mensen niet aan, Grieks, *het aangezicht*. Zie hiervan Matth. 22:16. maar Gij leert den weg Gods in der waarheid; Dat is, de leer, die God voorschrijft om tot de zaligheid te komen. is het geoorloofd, den keizer schatting te geven, of

- niet? Zullen wij geven, of niet geven?
15. En Hij, wetende hun geveinsdheid, zeide tot hen: Wat verzoekt gij Mij? Brengt Mij een penning, Grieks, *denarius*; daarvan zie Matth. 18:28. dat Ik *hem* zie.
16. En zij brachten *een*. En Hij zeide tot hen: Wiens is dit beeld, en het opschrift? En zij zeiden tot Hem: Des keizers.
17. En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Geeft dan den keizer, dat des keizers is, en Gode, dat Gods is. En zij verwonderden zich over Hem.
18. En de Sadduceen kwamen tot Hem, Van de sekte der Sadduceën zie Hand. 23:8. welke zeggen, dat er geen opstanding is, en vraagden Hem, zeggende:
19. Meester! Mozes heeft ons geschreven: Deze wet behoorde tot de burgerlijke wetten der Joden, en had ook iets ceremonieels, en heeft daarom met den staat der Joden opgehouden. Indien iemands broeder sterft, en een vrouw achterlaat, en geen kinderen nalaat, dat zijn broeder deszelfs vrouw nemen zal en zijn broeder zaad verwekken. Dat is, een zoon, die des afgestorvenen naam voerde en zijn erfgenaam was.
20. Er waren nu zeven broeders, en de eerste nam een vrouw, en stervende liet geen zaad na.
21. De tweede nam haar ook, en is gestorven, en ook deze liet geen zaad na; en de derde desgelijks.
22. En *al* de zeven namen dezelve, en lieten geen zaad na; de laatste van allen is ook de vrouw gestorven.
23. In de opstanding dan, wanneer zij zullen opgestaan zijn, wiens vrouw zal zij van dezen zijn? Want die zeven hebben haar tot een vrouw gehad.
24. En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Dwaalt gij niet, daarom, dat gij de Schriften niet weet, noch de kracht Gods?
25. Want als zij uit de doden zullen opgestaan zijn, zo trouwen zij niet, noch worden ten huwelijk gegeven; maar zij zijn gelijk engelen, die in de hemelen *zijn*.
26. Doch aangaande de doden, dat zij opgewekt zullen worden, hebt gij niet gelezen in het boek van Mozes, hoe God in het doornenbos of, *braambos*, of *braam*, gelijk Luk. 6:44. tot hem gesproken heeft, zeggende: Ik ben de God Abrahams, en de God Izaks, en de God Jakobs?
27. God is niet een *God* der doden, Van den zin en de kracht van dit bewijs zie Matth. 22:32. maar een God der levenden. Gij dwaalt dan zeer. Grieks, *veel*.
28. En een der Schriftgeleerden horende, dat zij te zamen in woorden waren, Dat is, tezamen twistten met onderling vragen en antwoorden. *en* wetende, dat Hij hun wel geantwoord had, kwam tot Hem, en vraagde Hem: Welk is het eerste gebod van allen? Dat is, het voornaamste en grootste van de gehele wet Gods.
29. En Jezus antwoordde hem: Het eerste van al de geboden is: Hoor, Israel, de Heere, onze God, Met het woord *Heere* wordt overgezet het Hebreeuwse woord *Jehovah*, hetwelk betekent het goddelijk wezen, dat van eeuwigheid in en van Zichzelf bestaat, en allen dingen hun wezen geeft. is een enig Heere.
30. En gij zult den Heere, uw God, liefhebben uit geheel uw hart, en uit geheel uw ziel, en uit geheel uw verstand, en uit geheel uw kracht. Of, *gedachte*; dat is overlegging des verstands. Dit is het eerste gebod.

31. En het tweede *aan dit* gelijk, is dit: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf. Er is geen ander gebod, groter dan deze. Namelijk deze twee voornaamste geboden.
32. En de schriftgeleerde zeide tot Hem: Meester, Gij hebt wel in der waarheid gezegd, dat er een enig God is, en er is geen ander dan Hij;
33. En Hem lief te hebben uit geheel het hart, en uit geheel het verstand, en uit geheel de ziel, en uit geheel de kracht; en den naaste lief te hebben als zichzelf, is meer dan al de brandofferen en de slachtofferen. *Brandoffers* waren offeranden, die op het altaar gelegd en aldaar geheel verbrand werden; *slachtoffers*, waarvan maar één deel op het altaar verbrand werd, en de andere stukken, zo van de priesters en Levieten als van degenen, die offerden, gegeten worden. Zie Lev. 1: en Lev. 2: enz. Hoewel somwijlen dit woord ook breder genomen wordt.
34. En Jezus ziende, dat hij verstandelijk geantwoord had, zeide tot hem: Gij zijt niet verre van het Koninkrijk Gods. Overmits deze zijne belijdenis uit een leerzaam gemoed scheen voort te komen, Mark. 12:32, en met de leer van *Christus* in zoverre overeenkwam; en de bekentenis van de wet een middel kon zijn om hem verder te brengen tot kennis van zichzelf, en alzo voorts tot *Christus*, Gal. 3:19. En niemand durfde Hem meer vragen.
35. En Jezus antwoordde en zeide, lerende in den tempel: Hoe zeggen de Schriftgeleerden, dat de Christus een Zoon van David is?
36. Want David zelf heeft door den Heiligen Geest gezegd: De Heere heeft gezegd tot mijn Heere: Zit aan Mijn rechter *hand*, totdat Ik Uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank Uwer voeten.
37. David dan zelf noemt Hem *zijn* Heere, en hoe is Hij zijn Zoon? Grieks, *van waar*. En de menigte der schare hoorde Hem gaarne.
38. En Hij zeide tot hen in Zijn leer: Wacht u voor de schriftgeleerden, Grieks, *ziet voor u*; namelijk dat gij door hunne schijnheiligheid niet bedrogen, of door hun voorbeeld tot dergelijke geveinsdheid niet gebracht wordt. die daar gaarne willen wandelen in lange klederen, Grieks, *Stolais*; hetwelk betekent lange rokken of tabbaarden tot de voeten toe, om daardoor te aanzienlijker bij de mensen te wezen. Zodat *Christus* hier niet verwerpt de klederen, maar de eergierigheid, die daaronder schuilde. en gegroet zijn op de markten; Grieks, *de groetenissen*; namelijk hebben.
39. En de voorgestoelten hebben in de synagogen, en de vooraanzittingen in de maaltijden; Grieks, *avondmalen*.
40. Welke de huizen der weduwen opeten, en *dat* onder den schijn van lang te bidden. Dezen zullen zwaarder Grieks, *overvloediger*. oordeel ontvangen. Dat is, zwaarder straf in het oordeel.
41. En Jezus, gezeten zijnde tegenover de schatkist, Van deze schatkist, zie 2 Kon. 12:9, en Matth. 27:6. zag, hoe de schare geld wierp in de schatkist; Grieks, *koper*. en vele rijken wierpen veel *daarin*.
42. En er kwam een arme weduwe, die twee kleine *penningen* *daarin* wierp, hetwelk is een oort. Grieks, *Kodrantes*; van het Latijnse *Quadrans*; dat is, een vierde deel van een *obolus*, welke was het zesde deel van een *drachma* zilvers, welk zesde deel, naar onze rekening, is omtrent een stuiver, zodat een *quadrans*, naar onze rekening, is omtrent een oortje (ruim een cent).
43. En *Jezus*, Zijn discipelen tot Zich geroepen hebbende, zeide tot hen: Voorwaar, Ik zeg u, dat deze arme weduwe meer ingeworpen heeft,

dan allen, die in de schatkist geworpen hebben.

44. Want zij allen hebben van hun overvloed *daarin* geworpen; maar deze heeft van haar gebrek, *Of, van hetgeen zij zelve gebrek had.* al wat zij had, *daarin* geworpen, haar ganse leeftocht. Grieks, *leven*; dat is, wat zij overig en nodig had om te leven.

Markus 13

1. En als Hij uit den tempel ging, Namelijk om te gaan naar Bethanië, gelijk blijkt uit Mark. 13:3, en Mark. 14:3. zeide een van Zijn discipelen tot Hem: Meester, zie, hoedanige stenen, Dat is, hoe overgrote en schone stenen dit zijn, waar de tempel van gebouwd is; want die waren vijf en twintig kubieten lang, en acht hoog, en twaalf breed. Zie *Josef. Antiq. lib. 15, cap. 14.* Dit zeggen zij met verwondering. en hoedanige gebouwen!
2. En Jezus, antwoordende, zeide tot hem: Ziet gij deze grote gebouwen? Er zal niet *een* steen op den *anderen* Grieks, *steen op steen niet gelaten worden.* steen gelaten worden, die niet afgebroken zal worden. Grieks, *losgemaakt.*
3. En als Hij gezeten was op den Olijfberg, tegen de tempel over, vraagden Hem Petrus, en Jakobus, en Johannes, en Andreas, alleen: *Of, bezijden af, of in het bijzonder.*
4. Zeg ons, wanneer zullen deze dingen zijn? Namelijk de verwoesting de stad en des tempels van Jeruzalem, en ook de voleinding der wereld. Zie Matth. 24:3. En welk is het teken, wanneer deze dingen alle voleindigd zullen worden?
5. En Jezus, hun antwoordende, begon te zeggen: Ziet toe, dat u niemand verleide.
6. Want velen zullen komen onder Mijn Naam, *Of, in, op mijnen naam.* Zie hiervan, en van het gehele antwoord van *Christus*, de

aantekeningen Matth. 24:5. zeggende: Ik ben *de Christus*; en zullen velen verleiden.

7. En wanneer gij zult horen van oorlogen, en geruchten van oorlogen, zo wordt niet verschrikt; want *dit* moet geschieden; maar nog is het einde niet.
8. Want het *ene* volk zal tegen het *andere* volk opstaan, en het *ene* koninkrijk tegen het *andere* koninkrijk; en er zullen aardbevingen zijn in verscheidene plaatsen, Grieks, *van plaats tot plaats.* en er zullen hongersnoden wezen, en beroerten. Deze dingen zijn *maar* beginselen der smarten.
9. Maar ziet gij voor uzelfen toe; *Of, Wacht gij uzelfen.* want zij zullen u overleveren in de raadsvergaderingen, Grieks, *Synedria*; zie daarvan Matth. 5:22, en Matth. 10:17. en in de synagogen; gij zult geslagen worden, en voor stadhouders en koningen zult gij gesteld worden, om Mijnentwil, hun tot een getuigenis.
10. En het Evangelie moet eerst gepredikt worden onder al de volken.
11. Doch wanneer zij u leiden zullen, om u over te leveren, zo zijt te voren niet bezorgd, Zie hiervan de aantekingen Matth. 10:19. wat gij spreken zult, en bedenkt het niet; maar zo wat u in die ure gegeven zal worden, spreekt dat; want gij zijt het niet, die spreekt, maar de Heilige Geest. Namelijk die in en door u spreekt, Matth. 10:20.
12. En de *ene* broeder zal den *anderen* overleveren tot den dood, en de vader het kind; en de kinderen zullen opstaan tegen de ouders, en zullen hen doden. *Of, ter dood brengen, doen doden.*

13. En gij zult gehaat worden van allen, om Mijns Naams wil; Dat is, van allerlei soorten van ongelovigen mensen. maar wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden.
14. Wanneer gij dan zult zien den gruwel der verwoesting, Zie de verklaring Matth. 24:15. waarvan door den profeet Daniel gesproken is, staande waar het niet behoort, Dat is, in de heilige plaats, rondom Jeruzalem; Matth. 24:15; Luk. 21:20. (die het leest, die merke daarop!) alsdan, die in Judea zijn, dat zij vlieden op de bergen.
15. En die op het dak is, Zie hiervan de aantekeningen Matth. 10:27. kome niet af in het huis, en ga niet in, om iets uit zijn huis weg te nemen.
16. En die op den akker is, Of, in het veld. kere niet weder terug, om zijn kleed te nemen. Grieks, tot die dingen, die achter zijn.
17. Maar wee den bevruchten en den zogenden vrouwen in die dagen!
18. Doch bidt, dat uw vlucht niet geschiede des winters.
19. Want die dagen zullen zulke verdrukking zijn, Dat is, de ene verdrukking zal op de andere zonder rust volgen, zodat er anders niet dan enkel verdrukking zal zijn. Zie dergelijke manier van spreken Amos 5:20; Joël. 2:2. welker gelijke niet geweest is van het begin der schepselen, Grieks, des schepsels. die God geschapen heeft, tot nu toe, en ook niet zijn zal.
20. En indien de Heere de dagen niet verkort had, Zie hiervan de aantekeningen Matth. 24:22. geen vlees zou behouden worden; maar om der uitverkorenen wil, die Hij heeft uitverkoren, heeft Hij de dagen verkort.
21. En alsdan, zo iemand tot ulieden zal zeggen: Ziet, hier is de Christus; of ziet, Hij is daar; gelooft het niet.
22. Want er zullen valse christussen, en valse profeten opstaan, en zullen tekenen en wonderen doen, Grieks, geven. om te verleiden, indien het mogelijk ware, ook de uitverkorenen.
23. Maar gijlieden ziet toe; ziet, Ik heb u alles voorzegt!
24. Maar in die dagen, na die verdrukking, En nadat de tijden der heidenen ook zullen vervuld zijn, gelijk Lukas daar bijvoegt, Luk. 21:24. zal de zon verduisterd worden, en de maan zal haar schijnsel niet geven.
25. En de sterren des hemels zullen daaruit vallen, en de krachten, die in de hemelen zijn, zullen bewogen worden. Het Griekse woord betekent eigenlijke en geweldige beweging, gelijk als de zee op en neder door winden en stormen gedreven wordt.
26. En alsdan zullen zij den Zoon des mensen zien, Namelijk al de volken der aarde, Openb. 1:7. komende in de wolken, met grote kracht en heerlijkheid. Grieks, veel.
27. En alsdan zal Hij Zijn engelen uitzenden, en zal Zijn uitverkorenen bijeenvergaderen uit de vier winden, Dat is, uit de vier hoeken of gewesten der wereld, van het ene einde tot het andere. van het uiterste der aarde, tot het uiterste des hemels.
28. En leert van den vijgeboom deze gelijkenis; wanneer nu zijn tak teder wordt, Of, sappig. en de bladeren uitspruiten, zo weet gij, dat de zomer nabij is.
29. Alzo ook gij, wanneer gij deze dingen zult zien geschieden, zo weet, dat het nabij, Namelijk het koninkrijk Gods, gelijk bij Luk. 21:31, uitgedrukt wordt. voor de deur is.
30. Voorwaar, Ik zeg u, dat dit geslacht Namelijk des Joodsen volks, of dezer eeuw. niet zal voorbijgaan, Of,

vergaan. totdat al deze dingen zullen geschied zijn.

31. De hemel en de aarde zullen voorbijgaan; *Of, vergaan.* maar Mijn woorden zullen geenszins voorbijgaan. *Of, vergaan.*
32. Maar van dien dag en die ure weet niemand, noch de engelen, die in de hemel zijn, noch de Zoon, Namelijk naar Zijn menselijke natuur en in den staat Zijner nederigheid, want naar Zijn godheid weet Hij alle dingen, Joh. 21:17, en na Zijne verhoging is Hem het boek der voorzienigheid Gods, met zeven zegelen verzegeld, nader geopend, Openb. 5:5,7,9. dan de Vader.
33. Ziet toe, waakt en bidt; want gij weet niet, wanneer de tijd is.
34. Gelijk een mens, Alzo zal het ook zijn met den Zoon des mensen. buitenslands reizende, zijn huis verliet, en zijn dienstknechten macht gaf, Namelijk om zijn huis en goed te regeren. en elk zijn werk, en den deurwachter gebod, dat hij zou waken;
35. Zo waakt dan (want gij weet niet, wanneer de heer des huizes komen zal, *des avonds* laat, of ter middernacht, of met het hanengekraai, of in den morgenstond);
36. Opdat hij niet onvoorziens kome, en u slapende vinde.
37. En hetgeen Ik u zeg, Namelijk tot u vieren, van welke staat Mark. 13:3. *dat* zeg Ik allen: Waakt.

Markus 14

1. En het pascha, Zie hiervan Matth. 26:2. en *het feest* der ongehevelde *broden* Zo wordt het feest van pascha genaamd, omdat men op dat feest zeven dagen lang geen geheveld brood mocht eten. Zie Exod. 12:15; Lev. 23:6. was na twee dagen. En de overpriesters en de Schriftgeleerden zochten, hoe zij

Hem met listigheid vangen en doden zouden.

2. Maar zij zeiden: Niet in het feest, opdat niet misschien oproer onder het volk worde. *Grieks, des volks.*
3. En als Hij te Bethanie was, in het huis van Simon, den melaatse, daar Hij aan *tafel* zat, kwam een vrouw, Namelijk Maria, de zuster van Lazarus. Zie Joh. 12:3. hebbende een albasten fles met zalf van onvervalsten nardus, *Grieks, pistike;* dat is trouwe, of oprechte. Doch sommigen zetten het over *vloeiende* of *drinkelijke*, omdat het met den drank ook placht gemengd te worden. Anders, *balsem van spicanardus.* Zie Joh. 12:3. van groten prijs; en de albasten fles gebroken hebbende, goot die op Zijn hoofd.
4. En er waren sommigen, Van wie de voornaamste was Judas de verrader. Zie Joh. 12:4. die dat zeer kwalijk namen bij zichzelf, en zeiden: Waartoe is dit verlies der zalf geschied?
5. Want dezelve had kunnen boven de driehonderd penningen verkocht, *Grieks, denariën;* waarvan de waarde verklaard wordt Matth. 18:28, zodat deze som zou bedragen omtrent negentig gulden. en *die* den armen gegeven worden; en zij vergrimden tegen haar. *Of, morden met verstoordheid.*
6. Maar Jezus zeide: Laat af van haar; wat doet gij haar moeite aan? Zij heeft een goed werk aan Mij gewrocht.
7. Want de armen hebt gij altijd met u, en wanneer gij wilt, kunt gij hun weldoen; maar Mij hebt gij niet altijd.
8. Zij heeft gedaan, hetgeen zij kon; zij is voorgekomen, om Mijn lichaam te zalven, *Of, balsemen;* gelijk men gewoon was de lichamen van achtbare lieden, met kostelijke zalf van specerijen gemaakt, te balsemen, eer zij begraven werden om die te bewaren voor verrotting. Zie Gen. 50:26. *tot een voorbereiding* ter begrafenis.

9. Voorwaar zeg Ik u: Alwaar dit Evangelie gepredikt zal worden Namelijk wat ik totnogtoe geleerd en verkondigd heb. in de gehele wereld, *daar* zal ook tot haar gedachtenis gesproken worden, van hetgeen zij gedaan heeft.
10. En Judas Iskariot, een van de twaalven, ging heen tot de overpriesters, opdat hij Hem hun zou overleveren.
11. En zij, *dat* horende, waren verblijd, en beloofden hem geld te geven; Grieks, *zilver*; namelijk dertig zilveren penningen, gelijk Matth. 26:15. en hij zocht, hoe hij Hem bekwamelijk overleveren zou. Grieks, *ter bekwamer tijd, of met goede gelegenheid*.
12. En op den eersten dag der ongehevelde *broden*, wanneer zij het pascha slachtten, Dat is, naar Gods wet moesten slachten, gelijk Luk. 22:7 spreekt. Anderszins hebben de Joden het voor ditmaal daags daaraan geslacht, waarvan de reden verklaard staat in de aantekeningen Matth. 26:20. zeiden Zijn discipelen tot Hem: Waar wilt Gij, dat wij heengaan, en bereiden, dat Gij het pascha eet? Dat is, het paaslam; een sacramentele wijze van spreken.
13. En Hij zond twee van Zijn discipelen uit, en zeide tot hen: Gaat henen in de stad, Namelijk Jeruzalem, waar het pascha geslacht en gegeten moest worden. Zie Deut. 16:5. en u zal een mens ontmoeten, dragende een kruik water, Of, *een aarden vat*. volgt dien;
14. En zo waar hij ingaat, zegt tot den heer des huizes: Dat is, de huisvader. De Meester zegt: Waar is de eetzaal, Grieks, *uitspanning*; dat is, de kamer waar men de gasten ontvangt. daar Ik het pascha met Mijn discipelen eten zal?
15. En hij zal u wijzen een grote opperzaal, toegerust *en* gereed; Grieks, *gespreid, gevloerd, bestrooid*. bereidt het ons aldaar.
16. En Zijn discipelen gingen uit, en kwamen in de stad, en vonden het, gelijk Hij hun gezegd had, en bereidden het pascha.
17. En als het avond geworden was, kwam Hij met de twaalven.
18. En als zij aanzaten en aten, zeide Jezus: Voorwaar, Ik zeg u, dat een van u, die met Mij eet, Mij zal verraden.
19. En zij begonnen bedroefd te worden, en de een na de ander tot Hem te zeggen: Ben ik het? En een ander: Ben ik het?
20. Maar Hij antwoordde en zeide tot hen: *Het is* een uit de twaalven, die met Mij in de schotel indoopt.
21. De Zoon des mensen gaat wel heen, gelijk van Hem geschreven is; maar wee dien mens, door welken de Zoon des mensen verraden wordt! Het ware hem goed, zo die mens niet geboren ware geweest.
22. En als zij aten, nam Jezus brood, en als Hij gezegend had, brak Hij het, en gaf het hun, en zeide: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam. Van deze woorden der instelling van het avondmaal zie de aantekeningen Matth. 26:26, en volgende.
23. En Hij nam den drinkbeker, en gedankt hebbende, gaf hun *dien*; en zij dronken allen uit denzelven. Namelijk gelijk *Christus* hun bevolen had, Matth. 26:27.
24. En Hij zeide tot hen: Dat is Mijn bloed, het *bloed* des Nieuwen Testaments, hetwelk voor velen vergoten wordt.
25. Voorwaar, Ik zeg u, dat Ik niet meer zal drinken van de vrucht des wijnstoks, tot op dien dag, wanneer Ik dezelve nieuw zal drinken in het Koninkrijk Gods.

26. En als zij den lofzang gezongen hadden, gingen zij uit naar den Olijfberg.
27. En Jezus zeide tot hen: Gij zult in dezen nacht allen aan Mij geergerd worden; *Dat is, gij zult aanstoot lijden in uw geloof, door hetgeen mij zal overkomen.* want er is geschreven: Ik zal den Herder slaan, en de schapen zullen verstrooid worden.
28. Maar nadat Ik zal opgestaan zijn, zal Ik u voorgaan naar Galilea.
29. En Petrus zeide tot Hem: Of zij ook allen geergerd werden, zo zal ik toch niet *geergerd worden*.
30. En Jezus zeide tot hem: Voorwaar, Ik zeg u, dat heden in dezen nacht, eer de haan tweemaal gekraaid zal hebben, *Andere evangelisten zeggen eenvoudig eer de haan kraaien zal, of zal gekraaid hebben; doch Markus zegt twee malen, omdat zij gemeenlijk op twee tijden plegen te kraaien, eens na den middernacht en eens tegen den dag, welke beide stonden hier worden verstaan.* gij Mij driemaal zult verloochenen.
31. Maar hij zeide nog des te meer: Al moest ik met U sterven, zo zal ik U geenszins verloochenen. En insgelijks zeiden zij ook allen.
32. En zij kwamen in een plaats, *Of, gehucht van huizen, of hofsteden.* Zie Matth. 26:36. *welker naam was Gethsemane,* en Hij zeide tot Zijn discipelen: Zit hier neder, totdat Ik gebeden zal hebben.
33. En Hij nam met Zich Petrus, en Jakobus, en Johannes, en begon verbaasd en zeer beangst te worden;
34. En zeide tot hen: Mijn ziel is geheel bedroefd tot den dood toe; *Grieks, aan alle zijden.* blijft hier, en waakt.
35. En een weinig voortgegaan zijnde, viel Hij op de aarde, en bad, zo het mogelijk ware, dat die ure van Hem voorbijging.
36. En Hij zeide: Abba, Vader, alle dingen zijn U mogelijk; neem dezen drinkbeker van Mij weg, doch niet wat Ik wil, maar wat Gij *wilt*.
37. En Hij kwam, en vond hen slapende, en zeide tot Petrus: Simon, slaapt gij? Kunt gij niet een uur waken?
38. Waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt; de geest *is* wel gewillig, maar het vlees is zwak.
39. En wederom heengegaan zijnde, bad Hij, sprekende dezelfde woorden. *Grieks, woord, of rede.*
40. En wedergekeerd zijnde, vond Hij hen wederom slapende, want hun ogen waren bezwaard; en zij wisten niet, wat zij Hem antwoorden zouden.
41. En Hij kwam ten derden male, en zeide tot hen: Slaapt *nu* voort, Zie Matth. 26:45. en rust; het is genoeg, de ure is gekomen; ziet, de Zoon des mensen wordt overgeleverd in de handen der zondaren. *Dat is, der heidenen; gelijk Matth. 20:19.*
42. Staat op, laat ons gaan; ziet, die Mij verraadt, is nabij.
43. En terstond, als Hij nog sprak, kwam Judas aan, die een was van de twaalven, en met hem een grote schare, met zwaarden en stokken, *Grieks, houten; dat is, spiesen of lansen.* *gezonden* van de overpriesters, en de schriftgeleerden, en de ouderlingen.
44. En die Hem verried, had hun een gemeen teken gegeven, *Dat is, een teken, dat zij onder elkander zouden verstaan.* zeggende: Dien ik kussen zal, Die is het, grijpt Hem, en leidt Hem zekerlijk henen.

45. En als hij gekomen was, ging hij terstond tot Hem, en zeide: Rabbi, Rabbi, en kuste Hem.
46. En zij sloegen hun handen aan Hem, en grepen Hem.
47. En een dergenen, Namelijk Simon Petrus, gelijk blijkt uit Joh. 18:10. die daarbij stonden, het zwaard trekkende, sloeg den dienstknecht des hogepriesters, en hieuw hem zijn oor af.
48. En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Zijt gij uitgegaan, Deze woorden spreekt Hij eigenlijk tot enige overpriesters en hoofdmannen des tempels, die deze krijgslieden medegebracht hadden, Luk. 22:52. met zwaarden en stokken, als tegen een moordenaar, Of, *een straatschender*. om Mij te vangen?
49. Dagelijks was Ik bij ulieden in den tempel, lerende, en gij hebt Mij niet gegrepen; maar *dit geschiedt*, opdat de Schriften vervuld zouden worden.
50. En zij, Hem verlatende, Namelijk zijne discipelen. zijn allen gevloten.
51. En een zeker jongeling volgde Hem, hebbende een lijnwaad omgedaan Grieks, *omgeworpen*. over het naakte *lijf*, en de jongelingen grepen hem. Dit schijnt geweest te zijn enige jonge soldaten. Deze geschiedenis wordt verhaald om aan te wijzen de wreedheid dergenen, die *Christus* vingen.
52. En hij, het lijnwaad verlatende, is naakt van hen gevloten.
53. En zij leidden Jezus henen tot den hogepriester; Namelijk Kajafas. Zie Matth. 26:57; Joh. 18:13. en bij hem vergaderden al de overpriesters, en de ouderlingen, en de schriftgeleerden.
54. En Petrus volgde Hem van verre, tot binnen in de zaal des hogepriesters, en hij was mede zittende met de dienaren, en zich warmende bij het vuur. Grieks, *bij het licht*.
55. En de overpriesters, en de gehele raad, Grieks, *Synedrion*; zie daarvan Matth. 5:22. zochten getuigenis tegen Jezus, om Hem te doden, en vonden niet.
56. Want velen getuigden valselijk tegen Hem, en de getuigenissen waren niet eenparig. Dat is, kwamen niet overeen.
57. En enigen, opstaande, Matth. 26:61, zegt van twee, waarvan de een anders sprak dan de ander, gelijk ook de evangelisten derzelve getuigenissen verscheidenlijk verhalen. getuigden valselijk tegen Hem, zeggende:
58. Wij hebben Hem horen zeggen: Ik zal dezen tempel, die met handen gemaakt is, afbreken, en in drie dagen een anderen, zonder handen gemaakt, bouwen.
59. En ook alzo was hun getuigenis niet eenparig.
60. En de hogepriester, in het midden opstaande, vraagde Jezus, zeggende: Antwoordt Gij niets? Wat getuigen dezen tegen U?
61. Maar Hij zweeg stil, en antwoordde niets. Wederom vraagde Hem de hogepriester, en zeide tot Hem: Zijt Gij de Christus, de Zoon des gezegenden *Gods*?
62. En Jezus zeide: Ik ben het. En gijlieden zult den Zoon des mensen zien zitten ter rechter *hand* der kracht *Gods*, en komen met de wolken des hemels. Dat is, op de wolken, Matth. 26:64. Of in de wolken, gelijk Mark. 13:26.
63. En de hogepriester, verscheurende zijn klederen, Grieks, *rokken*. zeide: Wat hebben wij nog getuigen van node?
64. Gij hebt de *gods* lastering gehoord; wat dunkt ulieden? En zij

allen veroordeelden Hem, des doods schuldig te zijn.

65. En sommigen begonnen Hem te bespuwen, en Zijn aangezicht te bedekken, en met vuisten te slaan, en tot Hem te zeggen: Profeteer! En de dienaars gaven Hem kinnebakslagen. *Of, sloegen Hem met stokken of roeden.*

66. En als Petrus beneden in de zaal was, kwam een van de dienstmaagden des hogepriesters;

67. En ziende Petrus zich warmende, zag zij hem aan, en zeide: Ook gij waart met Jezus den Nazarener. *Namelijk als een van zijne discipelen.*

68. Maar hij heeft het geloochend, zeggende: Ik ken *Hem* niet, en ik weet niet, wat gij zegt. En hij ging buiten in de voorzaal, *Of, portaal.* en de haan kraaide. *Namelijk voor de eerste maal, gelijk blijkt Mark. 14:72.*

69. En de dienstmaagd, hem wederom ziende, *Namelijk omtrent een uur daarna. Zie Luk. 22:59.* begon te zeggen tot degenen, die daarbij stonden: Deze is een van die.

70. Maar hij loochende het wederom. En een weinig daarna, die daarbij stonden, *Namelijk een dienaar des hogepriesters, die maagschap was van dengene, dien Petrus het oor afgehouden had. Zie Joh. 18:26.* zeiden wederom tot Petrus: Waarlijk, gij zijt een van die; want gij zijt ook een Galileer, en uw spraak gelijkt. *Dat is, komt met hunne spraak overeen.*

71. En hij begon *zichzelf* te vervloeken en te zweren: Ik ken dezen Mens niet, Dien gij zegt.

72. En de haan kraaide de tweede maal; en Petrus werd indachtig het woord, hetwelk Jezus tot hem gezegd had: Eer de haan tweemaal gekraaid zal hebben, zult gij Mij driemaal verloochenen. En hij, *zich*

van daar makende, *Grieks, werpende; namelijk zichzelf in, of door, of onder; namelijk het volk. Of, aanvangende, uitberstende, namelijk tot schreien. weende.*

Markus 15

1. En terstond, des morgens vroeg, hielden de overpriesters te zamen raad, met de ouderlingen en Schriftgeleerden, en den gehelen raad, en Jezus gebonden hebbende, brachten zij *Hem* heen, en gaven *Hem* aan Pilatus over. *De oorzaak waarom zij Hem Pilatus overleverden, zie Matth. 27:2.*
2. En Pilatus vraagde Hem: Zijt Gij de Koning der Joden? En Hij antwoordende, zeide tot hem: Gij zegt het. *Van deze wijze van spreken zie de aantekeningen Matth. 26:25.*
3. En de overpriesters beschuldigden Hem van vele *zaken*; maar Hij antwoordde niets.
4. En Pilatus vraagde Hem wederom, zeggende: Antwoordt Gij niet? Zie, hoe vele *zaken* zij tegen U getuigen!
5. En Jezus heeft niet meer geantwoord, *Grieks, niet meer iets; de reden van dit zwijgen zie Matth. 27:14.* zodat Pilatus zich verwonderde.
6. En op het feest *Of, op elk feest; namelijk van pasen; zie Joh. 18:39.* liet hij hun een gevangene los, wien zij ook begeerden.
7. En er was een, genaamd Bar-abbas, gevangen met *andere* medeoproermakers, die in het oproer een doodslag gedaan had.
8. En de schare riep uit, en begon te begeren, *dat hij deed*, gelijk hij hun altijd gedaan had. *Namelijk dat hij hun een gevangene losliet.*
9. En Pilatus antwoordde hun, zeggende: Wilt gij, dat ik u den Koning der Joden loslate?

10. (Want hij wist, dat de overpriesters Hem door nijd overgeleverd hadden.)
11. Maar de overpriesters bewogen de schare, dat hij hun liever Barabbas zou loslaten.
12. En Pilatus, antwoordende, zeide wederom tot hen: Wat wilt gij dan, dat ik *met Hem* doen zal, Dien gij een Koning der Joden noemt?
13. En zij riepen wederom: Kruis Hem.
14. Doch Pilatus zeide tot hen: Wat heeft Hij dan kwaads gedaan? En zij riepen te meer: Kruis Hem!
15. Pilatus nu, willende der schare genoeg doen, heeft hun Barabbas losgelaten, en gaf Jezus over, Namelijk aan den hoofdman en de krijgsknechten. als hij *Hem* gegeseld had, om gekruist te worden.
16. En de krijgsknechten leidden Hem binnen in de zaal, welke is het rechthuis, Grieks, *Praitorion*; waarmede uitgedrukt wordt het Latijnse woord *Praetorium*, hetwelk betekent de plaats waar de Romeinse stadhouders woonden en hun vierschaar hielden. en riepen de ganse bende samen;
17. En deden Hem een purperen mantel aan, Grieks, *bekledden Hem met purper*; dat is met een purperen mantel. Zie hiervan breder de aantekeningen Matth. 27:28. en een doornenkroon gevlochten hebbende, zetten Hem *die op*;
18. En begonnen Hem te groeten, zeggende: Wees gegroet, *Gij* Koning der Joden!
19. En sloegen Zijn hoofd met een rietstok, en bespogen Hem, en vallende op de knieen, aanbaden Hem. Spottenderwijze Hem erende, gelijk de heidenen met ernst hunne koningen plachten te eren.
20. En als zij Hem bespot hadden, deden zij Hem den purperen mantel af, en deden Hem Zijn eigen klederen aan, en leidden Hem uit, om Hem te kruisigen.
21. En zij dwongen een Simon van Cyrene, die *daar* voorbijging, komende van den akker, den vader van Alexander en Rufus, De namen van deze worden hier uitgedrukt, omdat zij daarna in de kerk Gods vermaarde lieden zijn geweest, van wie ook schijnt gewag gemaakt te worden Rom. 16:13. dat hij Zijn kruis droeg. Namelijk van *Christus*; de oorzaak zie op de aantekeningen Matth. 27:32.
22. En zij brachten Hem tot de plaats Golgotha, hetwelk is, overgezet zijnde, Hoofdschedelplaats. Zie Matth. 27:33.
23. En zij gaven Hem gemirreden wijn te drinken; Hiervan zie Matth. 27:34. maar Hij nam *dien* niet.
24. En als zij Hem gekruisigd hadden, verdeelden zij Zijn klederen, werpende het lot over dezelve, wat een iegelijk wegnemen zou.
25. En het was de derde ure, Deze uren moeten naar der Joden wijze gerekend worden, van den opgang der zon tot den ondergang; zie Matth. 20:3, en Joh. 11:9. En alzo pasen toen kwam omtrent den tijd dat de dagen en nachten even lang zijn, zo komt de derde ure overeen met ons negende, de zesde met ons twaalfde, en de negende met ons derde na den middag. Johannes zegt, Joh. 19:14, dat het was omtrent de zesde ure toen hij Hem voorbracht. Hoe dit overeenkomt zie de aantekeningen Joh. 19:14. en zij kruisigden Hem.
26. En het opschrift Zijner beschuldiging was boven Hem geschreven: De KONING DER JODEN.
27. En zij kruisigden met Hem twee moordenaars, Of, *straatschenders*. een aan *Zijn* rechter zijde, en een aan Zijn linker zijde.

28. En de Schrift is vervuld geworden, die daar zegt: En Hij is met de misdadigers gerekend.

29. En die voorbijgingen, lasterden Hem, schuddende hun hoofden, en zeggende: Ha! Gij, die den tempel afbreekt, en in drie dagen opbouwt,

30. Behoud Uzelven, en kom af van het kruis.

31. En insgelijks ook de overpriesters, met de schriftgeleerden, zeiden tot elkander, al spottende: Hij heeft anderen verlost; Zichzelven kan Hij niet verlossen. *Anders, kan Hij zichzelf niet behouden?*

32. De Christus, de Koning Israels, kome nu af van het kruis, opdat wij het zien en geloven mogen. Ook die met Hem gekruist waren, Namelijk een van dezen. Zie Matth. 27:44, en Luk. 23:39. smaadden Hem.

33. En als de zesde ure gekomen was, werd er duisternis over de gehele aarde, *Van deze duisternis, zie Matth. 27:45, gelijk ook van al het volgende. tot de negende ure toe.*

34. En ter negender ure, riep Jezus met een grote stem, zeggende: ELOI, ELOI, LAMMA SABACHTANI, hetwelk is, overgezet zijnde: Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?

35. En sommigen van die daarbij stonden, *dit* horende, zeiden: Ziet, Hij roept Elias.

36. En er liep een, en vulde een spons met edik, en stak ze op een rietstok, *Of, legde ze om.* en gaf Hem te drinken, zeggende: Houdt stil, laat ons zien, of Elias komt, om Hem af te nemen.

37. En Jezus, een grote stem van *Zich* gegeven hebbende, gaf den geest.

38. En het voorhangsel des tempels scheurde in tweeën, *Zie hiervan Matth. 27:51. van boven tot beneden.*

39. En de hoofdman over honderd, die daarbij tegenover Hem stond,

ziende, dat Hij alzo roepende den geest gegeven had, *Namelijk met zulk een sterke stem, Hebr. 5:7, en dat Hij daarop zo terstond gestorven was, en daarbij ziende de wonderen, die daarop geschieden, gelijk verhaald wordt, Matth. 27:54. zeide: Waarlijk, deze Mens was Gods Zoon!*

40. En er waren ook vrouwen, van verre *dit* aanschouwende, onder welke ook was Maria Magdalena, en Maria, de moeder van Jakobus, *De huisvrouw van Alfeus; zie Matth. 10:3, en Matth. 27:56. den kleine, Dat is, van den jongere, die alzo toegenaamd werd tot onderscheiding van een anderen Jakobus, die Zebedeus zoon was; of van zijn oom, den broeder van Alfeus, gelijk sommigen menen. en van Joses, en Salome; Deze is geweest de huisvrouw van Zebedeus, gelijk blijkt uit deze plaats, vergelijk met Matth. 27:56.*

41. Welke ook, toen Hij in Galilea was, Hem waren gevolgd, en Hem gediend hadden; en vele andere *vrouwen*, die met Hem naar Jeruzalem opgekomen waren.

42. En als het nu avond was geworden, *Namelijk op den dag vóór den sabbat. dewijl het de voorbereiding was, Namelijk van het pascha, hetwelk de Joden voor ditmaal hadden uitgesteld tot op den sabbat. De redenen hiervan worden verhaald in de aantekeningen Matth. 26:20. welke is de voorsabbat;*

43. Kwam Jozef, die van Arimathea was, een eerlijk raadsheer, die ook zelf het Koninkrijk Gods was verwachtende, *Namelijk dat door den Messias zou opgericht worden, Luk. 2:25,38. en zich verstantende, ging hij in tot Pilatus, en begeerde het lichaam van Jezus.*

44. En Pilatus verwonderde zich, dat Hij alrede gestorven was; *Grieks, of, indien. en den hoofdman over honderd tot zich geroepen*

- hebbende, vraagde hem, of Hij lang gestorven was.
45. En als hij het van den hoofdman over honderd verstaan had, schonk hij Jozef het lichaam.
46. En hij kocht fijn lijnwaad, en Hem afgenomen hebbende, wond *Hem* in dat fijne lijnwaad, en legde Hem in een graf, hetwelk uit een steenrots gehouwen was; Dat is, uitgehouwen in ene steenrots, gelijk staat Matth. 27:60. en hij wentelde een steen tegen de deur des graf.
47. En Maria Magdalena, Zie Mark. 5:20. en Maria, *de moeder* van Joses, aanschouwden, waar Hij gelegd werd.

Markus 16

1. En als de sabbat voorbijgegaan was, hadden Maria Magdalena, en Maria, Of, *hebben*; doch dit woord *hadden* komt hier beter, omdat de specerijen des avonds vóór den sabbat nu al gekocht waren, gelijk *Lukas* verklaart, Luk. 23:56. *de moeder* van Jakobus, en Salome specerijen gekocht, opdat zij kwamen en Hem zalfden. Dat is, *balsemden*.
2. En zeer vroeg op den eersten *dag* der week, Grieks, *der sabbaten*; welke was de derde dag nadat Hij begraven was geweest; welke dag daarom genaamd is geworden *de dag des Heeren*, omdat Hij op dien dag opgestaan is. Zie Openb. 1:10. kwamen zij tot het graf, als de zon opging; Zij hadden zich wel met het krieken van den dag opgemaakt om te gaan, toen het nog duister was, Joh. 20:1, maar zijn omtrent het graf gekomen met het opgaan van de zon.
3. En zeiden tot elkander: Wie zal ons den steen van de deur des graf afwentelen?
4. (En opziende zagen zij, dat de steen afgewenteld was) Namelijk door den engel, Matth. 28:2. want hij was zeer groot.
5. En in het graf ingegaan zijnde, zagen zij een jongeling, Dat is, een engel in de gedaante van een jongeling. zittende ter rechter *zijde*, bekleed met een wit lang kleet, Grieks, *stole*. Zie daarvan Mark. 12:38. en werden verbaasd.
6. Maar hij zeide tot haar: Zijt niet verbaasd; gij zoekt Jezus den Nazarener, Die gekruist was; Hij is opgestaan; Hij is hier niet; ziet de plaats, waar zij Hem gelegd hadden.
7. Doch gaat heen, zegt Zijnen discipelen, en Petrus, Dat is, en bijzonderlijk Petrus, omdat hij vanwege zijne verloochening en droefheid inzonderheid troost van node had. dat Hij u voorgaat naar Galilea; aldaar zult gij Hem zien, gelijk Hij ulieden gezegd heeft. Namelijk vóór Zijn lijden, Mark. 14:28.
8. En zij, haastelijk uitgegaan zijnde, vloten van het graf, en beving en ontzetting had haar bevangen; en zij zeiden niemand iets; Namelijk van degenen, die haar ontmoeten, totdat zij tot de discipelen kwamen, wien zij het gebodschapt hebben, Mark. 16:10, en Luk. 24:9. want zij waren bevreesd.
9. En als *Jezus* opgestaan was, des morgens vroeg, op den eersten *dag* der week, Grieks, *des sabbats*; hetwelk ook somtijds voor de gehele week genomen wordt. Zie Luk. 18:12. verscheen Hij eerst aan Maria Magdalena, Van deze eerste verschijning zie breder Joh. 20:14. uit welke Hij zeven duivelen uitgeworpen had.
10. Deze, heengaande, boodschapte het dengenen, die met Hem geweest waren, welke treurden en weenden.
11. En als dezen hoorden, dat Hij leefde, en van haar gezien was, geloofden zij het niet.
12. En na dezen is Hij geopenbaard in een andere gedaante, Niet die Hij waarlijk had, maar die Hij hun scheen te hebben, overmits hunne ogen gehouden werden dat zij Hem niet kenden, Luk. 24:16.

aan twee van hen, daar zij wandelden, en in het veld gingen. Namelijk naar Emmaus, Luk. 24:13. Zie daar ook deze geschiedenis breder beschreven.

13. Dezen, ook heengaande, boodschapten het aan de anderen; maar zij geloofden ook die niet.

14. Daarna is Hij geopenbaard aan de elven, daar zij aanzaten, *Of, waar zij bijeen zaten.* en verweet *hun* hun ongelovigheid en hardigheid des harten, omdat zij niet geloofd hadden degenen, die Hem gezien hadden, nadat Hij opgestaan was.

15. En Hij zeide tot hen: Gaat heen in de gehele wereld, *Grieks, in al de wereld.* predikt het Evangelie aan alle creaturen. *Grieks, allen creatuur, of schepsel;* dat is, allen volken, Matth. 28:19, namelijk niet alleen den Joden, maar ook den Grieken of heidenen, dat is, allerlei soorten van volken. Zie Col. 1:23.

16. Die geloofd zal hebben, en gedoopt zal zijn, zal zalig worden; maar die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden.

17. En degenen, die geloofd zullen hebben, zullen deze tekenen volgen: Namelijk voorzoveel nodig zal zijn tot verbreiding en bevestiging der leer van het Evangelie. Want allen is de gave om wondertekenen te doen niet gegeven, 1 Cor. 12:28. En het is ook niet nodig, wanneer het Evangelie genoegzaam bevestigd is. in Mijn Naam zullen zij duivelen uitwerpen; met nieuwe tongen zullen zij spreken,

18. Slangen zullen zij opnemen; Namelijk onbeschadigd, gelijk Paulus gedaan heeft, Hand. 28:5. en al is het, dat zij iets dodelijks zullen drinken, dat zal hun niet schaden; op zieken zullen zij de handen leggen, en zij zullen gezond worden. *Grieks, zij zullen het wel hebben;* dat is, het zal met hen wèl worden.

19. De Heere dan, nadat Hij tot hen gesproken had, Namelijk veertig dagen

lang, van het koninkrijk Gods, Hand. 1:3. is opgenomen in den hemel, en is gezeten aan de rechter *hand* Gods.

20. En zij, uitgegaan zijnde, predikten overal, Dat is, door de gehele wereld, Hand. 10:28,42. en de Heere wrocht mede, en bevestigde *Of, bekrachtigde;* namelijk door de werking zijns Geestes de predikatie zijns Woords in de harten der mensen, tot hunne bekering. Zie Hand. 14:3, en Hand. 16:14; 1 Cor. 3:7. het Woord door tekenen, Namelijk van de predikatie des Evangelies. die daarop volgden. Amen.